

BIBLIOTEKA JAGIELLOŃSKA

KATALOG
WYSTAWY CZASOPISM POLSKICH
OD W. XVI DO R. 1830

KRAKÓW MCMXXXVIII

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI GEBETHNERA I WOLFFA

EX*LIBRIS

— WOJEWÓDZKIEJ —

— I MIEJSKIEJ —

— BIBLIOTEKI —

— PUBLICZNEJ —

IM. EMANUELA SMÓTKI

— W OPOLU —

BIBLIOTEKA JAGIELLOŃSKA

KATALOG

WYSTAWY CZASOPISM POLSKICH
OD W. XVI DO R. 1840

**KATALOG
WYSTAWY CZASOPISM**

KRAKÓW MCMXXVIII

WYDAŁO W KSIĘDZYSTWIE KRAKOWSKIM I WILNIE

BIBLIOTEKA JAGIELLOŃSKA

KATALOG
WYSTAWY CZASOPISM POLSKICH
OD W. XVI DO R. 1830

KRAKÓW MCMXXXVIII

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI GEBETHNERA I WOLFFA

05

Kata

~~2532~~ 949 §

05(438)(061.4)

ZBIORY ŚLĄSKIE

KATALOGU NINIEJSZEGO WYDRUKOWANO
500 EGZEMPLARZY W Drukarni
W. L. ANCZYCA I SPÓŁKI W KRAKOWIE
NAKŁADEM BIBLIOTEKI JAGIELLOŃSKIEJ

Akc V Nr 19/8/62/C

SPIS RZECZY

	Str.
Wstęp	7—10
Skróty najważniejszej literatury	11—12
Zarys dziejów czasopiśmiennictwa polskiego do wybuchu powstania listopadowego	13—35
Katalog	37—93
(I. Gazety pisane, str. 37; II. Nowiny, relacje, awizy, str. 38; III. Czasopisma w. XVII—XVIII, str. 41; IV. Od r. 1801 do powstania listopadowego, str. 66).	
Podobizny	36, 39, 42, 45, 48, 52, 64, 90

ROLA czasopisma w rozwoju naszej kultury nie została jeszcze odpowiednio oceniona. Nawet w badaniach naukowych dość często zapomina się o tym, że prasa była i jest odbiciem życia narodu, wiąże się z jego dziejami, daje wierny obraz tendencji, które nim kierują, odsłania wreszcie czynniki składające się na jego zapatrywania w danej epoce. W miarę rozwoju czasopiśmiennictwa jego stosunek do najważniejszych problemów naszego społeczeństwa staje się coraz wyraźniejszy. To też obraz dziejów polskiej prasy to nie tylko film pewnych osobliwych zjawisk na rozległym odcinku naszej kultury, ale także plastyczny jej wizerunek, odtworzony pod pewnym kątem widzenia. Najbardziej interesujące są niewątpliwie zaczątki naszego czasopiśmiennictwa. Wskazać, z jakich potrzeb życia ono wyrosło, jak się kształtowało, jakie czynniki wpływały na linię jego rozwoju, będzie tylko ubocznym celem niniejszej wystawy, która ma dać przegląd polskiej prasy od najdawniejszych czasów aż do powstania listopadowego.

Poprzez gazety pisane, awizy, relacje i inne druki ulotne, prasa polska już z końcem XVIII w., a szczególnie w początkach następnego stulecia zdobywa sobie prawo obywatelstwa, staje się ważnym i nieodzownym czynnikiem w życiu społeczeństwa i nareszcie osiąga tę postać, w jakiej, po odpowiedniej rozbudowie, dotrwa do czasów dzisiejszych. Czasopiśmiennictwo polskie już w początkach w. XIX weszło w okres specjalizacji. Obok prasy codziennej, która w niedługim czasie po powstaniu listopadowym, dzięki nowatorstwu Rzewuskiego (*Dziennik Warszawski*) i Kraszewskiego (*Gazeta Polska*), przybrała formę nowoczesnego dzien-

nika, spotykamy się już koło roku 1800 z wszystkimi rodzajami późniejszych czasopism. Dlatego niniejszą wystawę zamykamy na r. 1830, biorąc i to pod uwagę, że powstanie listopadowe wywarło silny wpływ na dalsze dzieje naszego dziennikarstwa. Po tragicznych wypadkach najwybitniejsze jednostki przeniosły się za granicę, gdzie też powstaje specjalna prasa, związana najściślej z życiem emigracji; natomiast w kraju przez długi czas panuje apatia i zniechęcenie do wszelkich poczynąń kulturalnych. Wprawdzie po kilku latach także i tutaj czasopiśmiennictwo zaczyna dźwigać się z upadku, ale jego dalszy rozwój wiąże się już z innymi warunkami ówczesnego życia, toczącego się w nowej formie politycznej, która nie pozostała bez wpływu na jego rodzaj i tendencje. Ten zatem взгляд był również dostatecznym powodem do zamknięcia wystawy na wybuchu powstania listopadowego. Jakkolwiek nie doprowadzona do dnia dzisiejszego, stanowi ona przecież do pewnego stopnia jednolitą całość, spójną mniej lub więcej z tymi samymi warunkami życia politycznego, a dającą równocześnie wyobrażenie, jak nasze czasopiśmiennictwo powstało i jakie koleje w dalszym ciągu przechodziło.

Wskutek wielkiej zapobiegliwości Karola Estreichera, który ten dział Biblioteki Jagiellońskiej szczególnie otaczał troską i nawet drobiazgi starał się w jej zbiorach zatrzymać, posiada ona obecnie ogromny zbiór czasopism, szczególnie gdy idzie o stary zasób. Dzięki temu można było na obecnej wystawie dać wcale dokładny przegląd polskiego czasopiśmiennictwa od jego pierwocin. Oczywiście nie jest to obraz zupełny, Bibliotece brak jeszcze dzisiaj niejednej pozycji z czasów najdawniejszych; poza tym szczupłość jedynej sali wystawowej oraz mała ilość odpowiednich witryn zmuszała do stosowania selekcji. Niemniej jednak śmiało twierdzić można, że wystawa daje obraz najważniejszych momentów z rozwoju naszego czasopiśmiennictwa.

Podzielono ją na trzy, dość wyraźnie odgraniczone odcinki: 1) okres tworzenia się czasopiśmiennictwa, który wypełniają gazety pisane oraz druki ulotne; 2) początki czasopiśmiennictwa posiadającego już niewątpliwie charakter periodyczny, od *Mercuriusza* (1661) do r. 1800; wreszcie 3) pierwsze lata XIX w., kiedy nasze czasopiśmiennictwo rozwinęło się już mniej więcej w postać dzisiejszej prasy. Ten ostatni dział, z natury rzeczy największy, wymagał znowu specjalnego układu; mechaniczne zastosowanie porządku czasowego nie byłoby na miejscu, dlatego materiał podzielono na specjalne kategorie czasopism, a dopiero w ich obrębie zastosowano układ chronologiczny.

Mimowoli narzucała się konieczność zobrazowania związków, które łączą czasopiśmiennictwo z całokształtem naszej kultury. Jest to temat ogromnie ciekawy, wymaga jednak rozległych studiów, a swoim zasięgiem znacznie przewyższa rozmiary katalogu. Nie spełnia też tego zadania krótki zarys historyczny, którym został poprzedzony właściwy katalog, a który ma na celu jedynie wprowadzenie zwiedzającego w najważniejsze motywy, towarzyszące rozwojowi polskiej prasy. Literatura o naszej prasie, na ilość pozycji bibliograficznych, jest dość obfita, lecz treści przynosi stosunkowo niewiele. Najczęściej w różnych opracowaniach powtarza się, nieraz w dosłownym brzmieniu, to samo, brak wśród nich głębszych studiów i szerszych perspektyw badawczych. A przecież badając prasę trudno poprzestać na zarejestrowaniu faktów bezpośrednio związanych z tym czy innym czasopismem, studia te wymagają również znajomości historii politycznej, historii kultury, historii literatury itd., bo dopiero wtedy te szersze horyzonty pozwolą na wydanie właściwego sądu, który by nie był oderwany od życia, ale z nim tworzył szarmonizowaną całość. To też nasz «zarys» pod żadnym względem nie może spełniać tego zadania, jest ledwie szkicem, w którym starano się jedynie podkreślić najważniejsze momenty w rozwoju naszego czasopiśmiennictwa, a przede

wszystkim wyjaśnić układ katalogu oraz powiązać w pewną całość niewiele mówiące pozycje bibliograficzne.

Ten sam cel przyświecał również opracowaniu właściwego katalogu. Nie szło tu jedynie o wyliczenie wystawionych eksponatów, ale również o to, aby w skromnym bodaj zakresie służył on jako materiał do opracowania oddzielnych czasopism. Dlatego oprócz danych bibliograficznych, odnoszących się do każdego czasopisma, zamieszczono również najważniejsze pozycje «biograficzne» z jego dziejów, oraz, gdzie była możność, wskazano na główne opracowania. W tym ostatnim przypadku nie uwzględniono jednak drobnych wiadomości podanych w opracowaniach ogólniejszych, jak w artykule F. M. S[obieszczańskiego] pt. *Czasopisma polskie* (*Encyklopedia Powszechna*, wyd. S. Orgelbranda, Warszawa 1861. VI. 304—322), P. Chm[ielowskiego] *Dziennikarstwo polskie* (*Wielka Encyklopedia Powsz. Ilustr.*, Warszawa 1896. XVIII. 624—631), czy J. Kucharzewskiego *Czasopiśmiennictwo polskie wieku XIX* (Warszawa 1911). Brak tu również bibliografii odnoszącej się do gazet pisanych i awiz. Gazety pisane w dotychczasowych opracowaniach naszej prasy zajmują skromne miejsce, właściwie gruntownie nikt się nimi jeszcze nie zajął, choć już dość dawno budziły zainteresowanie, jak świadczy artykuł T. Lipińskiego pt. *O gazetach pisanych i niektóre z nich wyjątki* (*Biblioteka Warsz.*, 1845. IV. 184—196) lub St. Gorskiego pt. *Gazety pisane w Polsce* (*Tygodnik Ilustr.*, 1906, nr 32). Ale i te dwie niewielkie rozprawki nie dają pełnego wyobrażenia o gazetach pisanych, których sporą ilość znaleźć można w naszych bibliotekach. Większą uwagę zwrócono na awizy i relacje, bo oddzielnym drukiem nikt nie poświęcił dotychczas opracowania, a ograniczono się do ogólnikowej ich charakterystyki. Pisali o nich: M. Wiszniewski, *Historia literatury polskiej*, Kraków 1851. VIII. 45—55; Gorski 8—9; Smólski 1910. I. 534—539; Czarnowski 283—298; Czajewski 57—65; Bąkowski 132—133.

SKRÓTY NAJWAŻNIEJSZEJ LITERATURY

- Bąkowski — K. Bąkowski. Dziennikarstwo krakowskie do roku 1848.
(Rocznik Krakowski 1906, VIII).
- Bruchnalski — W. Bruchnalski. Czasopiśmiennictwo galicyjskie
1773—1811. (Stulecie Gazety Lwowskiej. Lwów 1911, I).
- Chmielowski — P. Chmielowski. Liberalizm i obskurantyzm na Litwie
i Rusi. Warszawa 1898.
- Ciechowski — W. Ciechowski. Czasopisma polskie na Litwie. (Kwar-
talnik Litewski. Petersburg 1910—1911).
- Czajewski — W. Czajewski. Warszawa ilustrowana. Warszawa 1896.
(W tomie IV rozprawa pt. Czasopiśmiennictwo).
- Czarnowski — St. J. Czarnowski. Dziennikarstwo słowiańskie i polskie.
Kraków 1895.
- Dziennikarstwo — E[streicher K.]. Dziennikarstwo w Galicji i Krako-
wie do r. 1860. (Biblioteka Warszawska. 1861, II).
- Gąsiorowska — N. Gąsiorowska. Wolność druku w Królestwie Kon-
gresowym 1815—1830. Warszawa 1916.
- Gorski — St. Gorski. Dziennikarstwo polskie. Warszawa 1905.
- Gr. — Gr. Rozwój literatury periodycznej polskiej. (Kurier Warszawski.
1887, nr 67).
- Historia — O historii periodycznej literatury naukowej w Polsce. (Tygod-
nik Literacki. Poznań 1839, nr 27).
- Jarkowski — St. Jarkowski. Die Zeitungswissenschaft und die polnische
Presse von gestern und heute. (Zeitungswissenschaft 1937, nr 8).
- Jarochoński — K. Jarochoński. Literatura poznańska w pierwszej po-
łowie bieżącego stulecia. Wyd. 2, Poznań 1884.
- Karwowski — St. Karwowski. Czasopisma polskie. Poznań 1908.
- Kierski — E. Kierski. Czasopisma polskie w Poznańskim od ich początku.
(Przegląd Wielkopolski Historii i Literatury. Poznań 1867).

- Korzon — T. Korzon. Wewnętrzne dzieje Polski za Stanisława Augusta (1764—1794). Wyd. 2, Kraków—Warszawa 1897. T. I—III.
- Kraushar — A. Kraushar. Senator Nowosilcow i cenzura za Królestwa Polskiego (1819—1829). Miscellanea historyczne, t. LVI. Kraków 1911.
- Kucharzewski F. — F. Kucharzewski. Czasopiśmiennictwo techniczne polskie przed r. 1875. Warszawa 1904.
- Kucharzewski J. — J. Kucharzewski. Czasopiśmiennictwo polskie XIX w. w Królestwie, na Litwie i Rusi oraz na emigracji. Warszawa 1911.
- Majeranowski — K. Majeranowski. Wiadomość historyczno-krytyczna o pismach periodycznych w Polsce. (Flora Polska. Kraków 1826).
- Moszyński — Ks. M. Moszyński. O pismach periodycznych w Polsce do r. 1795. (Tygodnik Petersburski. 1840, nr 31).
- Nadolski — Br. Nadolski. Lwowskie czasopiśmiennictwo literackie w XIX w. (Zjazd naukowy im. Ign. Krasickiego. Księga referatów. Lwów 1936).
- Pilat — R. Pilat. Początek publicystyki literackiej w Polsce. Lwów 1882.
- Pogląd — Pogląd na dziennikarstwo w Galicji od r. 1816 do r. 1848. (Dziennik Literacki. Lwów 1852. nr 10).
- Potocki — A. Potocki. O noworocznikach. (Melitele. Kraków 1902).
- Potocki. Sejmiki — A. Potocki. Sejmiki literackie w dobie romantyzmu. (Pamiętnik Literacki. Lwów 1902).
- Smoleński — Wł. Smoleński. Kuźnia Kołłątajowska. Kraków 1885.
- Smólski — G. Smólski. O polskim czasopiśmiennictwie najstarszej doby. (Biblioteka Warszawska. 1910. I).
- Sobieszczański — F. M. Sobieszczański. Rys historyczno-statystyczny wzrostu i stanu m. Warszawy od najdawniejszych czasów aż do r. 1847. Warszawa 1848.
- Szajnocha — K. Szajnocha. Literatura czasowa w Polsce. (Biblioteka Nauk. Zakładu im. Ossolińskich. Lwów 1848).
- Wrzosek — A. Wrzosek. Rzut oka na rozwój czasopiśmiennictwa lekarskiego polskiego. Kraków 1911.
- Zahorski — Wł. Zahorski. Polskie czasopiśmiennictwo lekarskie w Wilnie w XIX stuleciu. (Prace Tow. Przyj. Nauk. w Wilnie. 1923. I).
- Zawadzki — Wł. Zawadzki. Literatura w Galicji (1772—1848). Lwów 1878.
- Zienkowicz — L. Zienkowicz. Przegląd polityczny pisarstwa emigracji polskiej. Paryż 1848. Tom I.

ZARYS DZIEJÓW CZASOPISMIENNICTWA POLSKIEGO DO WYBUCHU POWSTANIA LISTOPADOWEGO

I.

GDY ZYGMUNT III przeniósł stolicę Polski z Krakowa do Warszawy, ruch kulturalno-naukowy zaczął stopniowo opuszczać gród podwawelski i ogniskować się przy nowej siedzibie królewskiego dworu. To też pierwszy polski dziennikarz Jan Aleksander Gorczyn również wyjechał z Krakowa, przenosząc swoje pismo pt. *Merkuriusz Polski* dnia 4 maja 1661 r. do stolicy państwa. Od tej chwili zaczyna się powolny rozwój polskiego dziennikarstwa.

Gorczynowy *Merkuriusz* jest wprawdzie pierwszym polskim czasopismem w właściwym tego słowa znaczeniu, ale nie on otwiera dzieje naszej prasy. Początków należy szukać jeszcze w w. XVI. Rozwój humanizmu, pęd wolnej myśli wyzwalającej się z ciasnych scholastycznych formułek, skierował polską kulturę na nowe drogi rozkwitu. Na tym tle dała się odczuć konieczność żywszego przenoszenia wiadomości i łatwiejszego nawiązywania stosunków. Sprzyjało temu nie tylko silne zainteresowanie naukami i literaturą, ale również polityczne stanowisko Polski. Z tych potrzeb wolno wyprowadzać również zaczątki naszego czasopiśmiennictwa. Zjawia się ono w drugiej połowie XVI w. w postaci tzw. gazet pisanych. Były to ulotki, przynoszące, w formie najczęściej sumarycznej,

różne wiadomości, szczególnie treści politycznej. Kolportowane przez wędrownych kupców lub też za pośrednictwem klasztorów, a może także przez pocztę, której pierwociny stwierdzamy za Zygmunta Augusta, gazety pisane były wówczas jedyną publiczną formą roznoszenia wiadomości po kraju. Zawierały bądź to obszerniejsze relacje o jednym wypadku, bądź też krótsze nowinki, przeważnie politycznej treści. Najstarszą naszą gazetą pisaną, a tym samym pierwszym polskim czasopismem, dotychczas znanym, są *Nowiny od Księdza Podoskiego z Wiednia* (1568), zachowane w rękopisie Biblioteki Jagiellońskiej. Czy gazety pisane istniały w Polsce wcześniej — nie wiadomo, przypuszczeniu Sobieszczańskiego¹, że ich początków można się doszukiwać jeszcze w w. XV, brak wszelkiego uzasadnienia; należy raczej poprzestać na tym, że gazety pisane zjawiają się u nas dopiero w w. XVI. Są one wówczas jeszcze nieliczne, ale ich potrzeba dawała się żywo odczuwać, nie zatamowały bowiem ich rozwoju nawet czasopisma drukowane, które równocześnie zjawiają się w formie *Relacyj*, *Awiz*, *Wiadomości*, *Nowin* itp. druków. Gazety pisane miały szczególne znaczenie i wartość, zawierały bowiem wiadomości bardziej poufne i szczegółowe, niżeli czasopisma drukowane; dlatego utrzymały się długo, nawet wtedy, gdy codzienna prasa zdobyła sobie już powszechne wzięcie. Spotykamy się z nimi szczególnie w w. XVIII. Zdawałoby się, że w okresie silnego już rozwoju czasopiśmiennictwa drukowanego znikną gazety pisane, tymczasem obserwujemy zjawisko wprost odwrotne — wiek XVIII to okres, w którym spotykamy się z największą ich ilością. Położenie polityczne, skrzepowanie prasy drukowanej przez cenzurę, a szczególnie jej lapidarność i oschłość, spowodowana często ówczesnymi warunkami,

¹ F. M. Sobieszczański: *Czasopisma polskie*. Encyklopedia Powszechna VI. 304; powtórzył to również dosłownie St. J. Czarnowski: *Literatura periodyczna i jej rozwój*. Kraków 1895. II. 287.

sprzyjała rozwojowi gazet pisanych, które nie wyszły z tradycji, a nawet były coraz więcej poszukiwane, przynosiły bowiem najczęściej takie wiadomości, które nie mogły się znaleźć w prasie drukowanej. Dlatego to, jak pisze Wacław Borejko w swoich pamiętnikach, «szczególniej szacowane były gazety pisane od korespondenta, drożej opłacane od druków»¹. Z czasem gazety pisane zaczęły spełniać rolę pism ulotnych, a że zawierały wiele poufnych wiadomości, szybko zwróciły na siebie uwagę cenzury, która starała się ich rozwój zahamować jeszcze w r. 1765, jak świadczy notatka, znajdująca się w Suplemencie do *Kuriera Warszawskiego* z dnia 9 listopada 1763 r., ostrzegająca przed wiadomościami podawanymi przez gazety pisane. Lecz nawet cenzura, oficjalnie zorganizowana w r. 1704 przez Gurowskiego, marszałka Wielkiego Księstwa Litewskiego, nie usunęła gazet pisanych z rynku wydawniczego. Jeszcze w epoce Księstwa Warszawskiego ogromną popularnością cieszyły się gazety pisane przez głośnego aktora Alojzego Żółkowskiego, wydane następnie pt. *Momus* i *Potpouri*; często również spotykamy się z gazetami pisanymi lub też autografowanymi na emigracji po powstaniu listopadowym. Z czasem druki autografowane zastąpiły rękopis i w tej formie zjawiają się «gazety pisane» w czasie powstania styczniowego i w późniejszej prasie niepodległościowej, aż do dni dzisiejszych.

Równocześnie z gazetami pisanymi, a przynajmniej niewiele później, zjawiają się tzw. awizy czy relacje, parokartkowe druki ulotne, będące przejściem między kroniką dawnego typu a nowoczesnym dziennikiem. Były to właściwie gazety pisane ogłoszone drukiem, zawierające jednak treść mniej poufną, bardziej oficjalną. Nie miały one jeszcze charakteru periodycznego, zjawiały się z okazji ważniejszych wypadków politycznych lub też nawet w związku

¹ Pamiętniki domowe. Wyd. M. Grabowski. Warszawa 1845, str. 54.

z pewnymi wydarzeniami prywatnymi, które zdobyły sobie większy rozgłos. Nie zdołały zrazu zdystansować gazet pisanych, mających zawsze tę wyższość, że nie podlegały cenzurze. Ale te ostatnie były drogie, gdy tymczasem np. nowiny o wojnie z r. 1563, drukowane w Wenecji pt. *Notizie Scritte*, oddawano do użytku publicznego za opłatą tylko drobnej monety (zwanej «gazetta», stąd nazwa gazeta). Z czasem drukarnie na własną rękę zaczęły wydawać nowiny, widocznie widziały w tym dość rentowny interes. Że zaś drukowane nowiny były znacznie tańsze od gazet pisanych, świadczy o tym również wiersz umieszczony na końcu *Nowin z Moskwy, krótko i generaliter zebranych*, prawdopodobnie z r. 1633, następującej treści:

Pytasz się o Nowiny, którebyś rad słyszał
Z pod Smoleńska, proszący, aby je kto spisał,
Obiecując ochotnie i drogo zapłacić.
Nie chciej tak wiele przeto miły gościu tracić:
Daj za drukowane groszy 10, mile sobie czytaj,
Jeśli chcesz, potem więcej w drukarni się pytaj.

Ostatni wiersz nasuwa przypuszczenie, że drukowane nowiny mogły mieć charakter periodyczny. Na ogół jednak ukazywały się one raczej w nieoznaczonym czasie, w miarę ważnych wydarzeń w kraju lub też interesujących wiadomości nadesłanych z zagranicy. Najwięcej wychodziło ich za Zygmunta III i Władysława IV, były to bowiem czasy, które dawały wiele ciekawego i obchodzącego ogół materiału. Drukowano je nie tylko w Krakowie i większych miastach polskich, ale również w obozach wojennych, gdzie król i hetmani mieli często przenośne tłocznie. Najstarszy zachowany egzemplarz tego rodzaju druków ulotnych chronologicznie wyprzedza najstarszą ze znanych polskich gazet pisanych.

Są to *Nowiny*, które się między cesarzem a między papieżem przy zamku wezwanym Balliano we Włoszech tymi czasy stały... z r. 1557, gdy tymczasem najstarsza gazeta pisana, jak wspomniano, pochodzi z r. 1568. Nie należy jednak na tej podstawie snuć przypuszczenia, że gazety pisane zjawiały się później, niżeli drukowane relacje i nowiny. Zachowały się one w mniejszej ilości i z czasów późniejszych dlatego, że były znacznie rzadsze, ukazywały się bowiem tylko w niewielkiej liczbie egzemplarzy, więc łatwo znikały bez śladu; druki wychodziły w większej ilości egzemplarzy, to też w większej ilości mogły się zachować. Z w. XVI zachowało się jedynie dziewięć nowin i relacyj, z których Biblioteka Jagiellońska, mimo, że były tłoczone w Krakowie, posiada tylko jedną, a mianowicie *Opisanie Spraw Zjazdu Szrzedzkiego Elekcjei Deputackiej*... z r. 1590.

Relacje, podobnie jak gazety pisane, ukazywały się nawet wtedy, gdy już zaczął się rozwój właściwego czasopiśmiennictwa polskiego. Zjawia się ich ogromnie dużo w w. XVII, nie brak nawet w następnym stuleciu, gdy wychodzi już prasa codzienna. Dla szczupłości miejsca na obecnej wystawie znalazły się druki ulotne tylko najbardziej charakterystyczne, od r. 1590 aż do r. 1759, a pominiętych zostało kilkadziesiąt innych, znajdujących się w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej. Pominięto również bardzo ciekawe relacje zagraniczne, omawiające sprawy polskie, a których kilkadziesiąt Biblioteka posiada. Najstarszy z tych ostatnich jest druk włoski pt. *Ultimi Avisi novamente venuti di Constantinopoli, della gran fortuna che ha patito l'armata del Turco, con il passaggio de nouo Re di Polonia per andar al possesso del suo Regno...*, wydany w r. 1573 w Mediolanie. W rok później ukazał się druk niemiecki pt. *Zwey gewisse und warhaftige neue Zeitung. Die erste von dem König in Polen, in wes Gestalt er nach seines Bruders Tod aus der Kron Poln heimlich gezogen sei...*

II.

Tak przedstawiały się zaczątki polskiego czasopiśmiennictwa nie odbiegające w niczym od tego, co na tym polu spotykamy wówczas za granicą. I tam także zjawiają się najpierw gazety pisane, awizy i relacje, przy czym zaznaczyć należy, że te pierwsze efemerydy zagraniczne niewiele wyprzedzają nasze relacje.

Podobnie pierwsze polskie czasopismo, wychodzące w regularnych odstępach czasu, a więc będące już prawdziwym dziennikiem w dzisiejszym znaczeniu, zjawia się prawie równocześnie z prasą zagraniczną. Najstarszym znanym czasopismem jest niemiecka *Frankfurter Zeitung*, wydana w r. 1615, później następują angielskie *Weekly News* (1622), holenderski *Amsterdamsche Courant* (1631) i szwedzka *Ordinarie Post-Tidning* (1643). Jako piąty periodyk w Europie zjawia się *Merkuriusz Polski Dzieje Wszytkiego Świata w Sobie Zawierający...*, który dnia 3 stycznia 1661 r. zaczął wydawać w Krakowie Jan Aleksander Gorczyn. Jest to pierwsze polskie czasopismo. Wprawdzie z podobnym tytułem spotykamy się wówczas dość często (np. w r. 1611 wyszedł *Mercurius Gallobelgicus*), ale Gorczyn posłużył się tylko utartym tytułem, zachowując zarówno w formie, jak i treści wydawnictwa zupełną oryginalność. W *Merkuriuszu* znalazły się wiadomości bardzo różnorodne: z Madrytu, Lizbony, Kopenhagi, Paryża, Hamburga, Rzymu, Mediolanu, Wiednia i krajowe, nowiny o rokowaniach z Kozakami, listy chana tatarskiego, cara itp. Po dwudziestu siedmiu numerach Gorczyn przeniósł wydawnictwo do Warszawy, gdzie bliżej dworu królewskiego mógł łatwiej i szybciej zdobyć potrzebne wiadomości i gdzie zapewne spodziewał się, że pismo będzie się łatwiej rozchodziło. Wydawnictwo jednak nie cieszyło się długim żywotem, upadło już w połowie r. 1661, a Gorczyn przez długi czas nie znalazł następcy. Nie były to czasy sprzyjające wznowieniu stałego czasopisma, dlatego różne efemerydy i tańsze a łatwiej docie-

rające do czytelnika ulotki w zupełności wystarczały zubożałemu społeczeństwu. Jedynie w r. 1697 ukazuje się w Wrocławiu czasopismo, które wprawdzie wychodziło po niemiecku, niemniej jednak należy do dziejów polskiej prasy, a mianowicie *Polnischer Mercurius*, zawierający wyłącznie wiadomości polityczne.

W ślady Gorczyńa wstąpił dopiero Włoch Jan Priami, który w r. 1698 zaczął wydawać w Krakowie nowe pismo po łacinie pt. *Mercurius Polonicus*, zawierające obok wiadomości politycznych także nowiny naukowe i różnej treści. Priami starał się swoje pismo ożywić, to też nie zadowolili się tylko polityką, zamieszczał również doniesienia o odkryciach w fizyce i chemii, recepty na różne dolegliwości, notatki o dziełach drukowanych, a nawet wydrukował niemiecki sonet i zagadki. Treść była żywa, a pismo w niczym nie ustępowało tego rodzaju zagranicznemu wydawnictwom.

Były to pierwsze próby stworzenia prasy periodycznej, które jednak szybko zniknęły. Następuje szereg lat chudych, w których różne relacje i awizy zastępują polskie czasopiśmiennictwo. Koniec XVII i początek XVIII w. to okres żywego ruchu umysłowego na zachodzie Europy. Walka o filozofię Kartezjusza, Spinozy i Locka toczy się w całej pełni, zaczynają się pojawiać pierwsze jaskółki nowych prądów literackich, roznamiętnia umysły słynna «Querelle des anciens et des modernes», w której krystalizowała się nowoczesna myśl i tworzyły się nowe kierunki patrzenia na szereg aktualnych zagadnień. U nas natomiast panuje ogólny zastój, przeżywamy jeden z najsmutniejszych okresów w naszej kulturze, odznaczający się powszechną niechęcią do wszelkiej pracy umysłowej. Te stosunki oczywiście nie sprzyjały rozwojowi czasopiśmiennictwa. Dopiero w r. 1718 drukarz Jan Dawid Zänkier w Królewcu zaczyna wydawać tygodnik pt. *Poczta Królewiecka*, zapowiadając rozszerzenie pisma i wzbogacenie jego treści, jeżeli zyska odpowiednią ilość prenumeratorów. Ale nadzieje jego zawiodły, to też pismo po półtorarocznym wydawaniu musiał zlikwidować.

Tymczasem w zachodniej Europie prasa przeżywa okres bujnego rozwoju, powstają nowe czasopisma naukowe, jak londyńskie *Philosophical Transactions*, rzymski *Giornale de' Letterati*, lipskie *Acta Eruditorum*, szybko zdobywające sobie ogólne zainteresowanie. Szczególny rozgłos zyskało wydawnictwo Steela i Addisona, którzy w r. 1711 zaczęli wydawać słynnego *The Spectator*, przetłumaczonego w niedługim czasie również na język francuski. Ze *Spectatora* szereg artykułów przetłumaczył lub przerobił Bohomolec i Krasicki w *Monitorze*. Ale *Monitor* zaczął wychodzić dopiero w r. 1765, a tymczasem prasa polska ledwie egzystowała, mimo, że już wówczas rozumiano, iż daje ona nie tylko zyski, ale nawet pewną władzę. Zrozumieli to również pijarzy, lecz długo nie mogli otrzymać pozwolenia na wydawanie czasopism. Nie znamy przywileju, który ostatecznie uzyskali, nie wiadomo także, czy mieli prawo wyłączności na wydawnictwa periodyczne, to pewne tylko, że przez kilkadziesiąt lat w ich rękach spoczywała prasa polska. Miała ona charakter wyłącznie informacyjny, podawała suche wiadomości, pozbawione wszelkiej interpretacji. Po długiej więc przerwie zaczęli pijarzy w r. 1729 wydawać pismo pt. *Nowiny Polskie*, które już z końcem tegoż roku otrzymało tytuł *Kurier Polski*. Redaktorem tego pierwszego pisma o charakterze codziennym był Jan Naumański, drugi polski dziennikarz, człowiek wykształcony, autor dzieła pt. *Geographia novissima* (1729). *Kurier* miał charakter informacyjny, ale Naumański nawet suche wiadomości umiał zręcznie dobierać, szczególnie gdy szło o pozyskanie szlachty, umieszczał sporo korespondencyj z kraju, dawał nawet informacje o rynkach zbożowych i jako dodatek zamieszczał «Historię Polską». *Kurier* był wydawnictwem pożytecznym, dla niewybrednego czytelnika zupełnie wystarczającym, a ważnym z tego względu, że otwierał nową epokę polskiego czasopiśmiennictwa. Zwrócić jeszcze należy uwagę na to, że wspomniana «Historia Polska», dołączana przez Naumańskiego do *Kuriera*, to pierwszy felieton w naszym cza-

sopiśmiennictwie, służący, podobnie jak dzisiaj, nie tylko do urozmaicenia czy ożywienia pisma, ale również do regulowania rozmieszczenia tekstu. Naumański ten ostatni wzgląd wyzyskiwał zupełnie mechanicznie, przerywając czasem tekst «Historii» w połowie zdania lub kończąc gdzie wypadło. Podobnie bezceremonialnie obchodził się z właściwym tekstem numeru, dodając tylko «continuatio in posterum», raz nawet przerwał tekst w połowie słowa, umieszczając ciąg dalszy w następnym numerze. *Kurier* miał treść bogatszą niż pierwotne *Nowiny*, znajdujemy tu opisy różnych uroczystości dworskich, wiadomości o przyjeździe dostojników, o nominacjach wyższego duchowieństwa itd. Mniej ciekawe są w nim nowiny zagraniczne. O politycznych przekonaniach Naumańskiego na podstawie *Kuriera* trudno mówić, każda forma rządu była dla niego dobra, opowiadał barwnie o stoczonych wojnach czy bitwach, sławiąc jedną i drugą stronę walczącą.

Równocześnie z pismem Naumańskiego wychodziły *Uprzywilejowane Wiadomości z Cudzych Krajów*, które uzupełniały niejako *Kuriera*, kładąc główny nacisk na informacje zagraniczne, choć nie brak w nich również nowinek z kraju. Informacje zagraniczne często szły drogą okrężną i dlatego były bardzo opóźnione. Podobny charakter posiadał *Kurier Cudzoziemski* (1733).

Wydawnictwa pijarskie, mające charakter wyłącznie informacyjny, nie wszystkim mogły wystarczać. Rozwijający się na zachodzie ruch umysłowy zaczął również do Polski przenikać, dlatego rychło zjawiała się potrzeba wydawnictw periodycznych dających czytelnikowi, choćby w skromnych rozmiarach, wiadomości bądź to o życiu naukowym w kraju, bądź też o tym, co się na tym polu dzieje w Europie. Jeszcze w r. 1718 Niemiec Gottfr. Lengnich zaczął wydawać miesięcznik pt. *Polnische Bibliothec*, w cztery lata potem nauczyciel szkoły toruńskiej Jerzy Piotr Schulz ogłosił *Das Belahrte Preussen...*, a w r. 1733 również w Toruniu ukazało się nowe czasopismo pt.

Neues der Welt. Lecz pisma te nie miały bliższego związku z polskim ruchem umysłowym. Wreszcie Wawrzyniec Mitzler de Kolof, uczony medyk, filozof, matematyk i teoretyk muzyki, Niemiec z Lipska, przyjeżdższy do Polski tak się rozmiłował w badaniach nad naszą literaturą, że postanowił założyć w Warszawie «pismo uczone». W ten sposób w r. 1753 powstała *Warschauer Bibliothec*, w której Mitzler wystąpił przed zagranicą jako obrońca polskiego ruchu umysłowego. Usprawiedliwiał się, dlaczego nie pisze po polsku, twierdząc, że język niemiecki znany jest zarówno w Polsce, jak za granicą, i dlatego będzie mógł w ten sposób skuteczniej służyć polskiej kulturze. W przedmowie zaznaczył również, że nie chciałby, aby jego pismo czytali «nieuczeni», «weil sie verschiedenes darinnen finden möchten, so ihnen nicht anständig». Zakres treści w jego *Bibliotece* był bardzo różnorodny. Wprawdzie, ulegając modzie ówczesnej epoki, kładł główny nacisk na tematy przyrodnicze i lekarskie, które zresztą odpowiadały jego osobistym upodobaniom, posiadając jednak umysł bardzo ruchliwy, zainteresowania wszechstronne, nie pominął również artykułów z zakresu filozofii (szczególnie Wolffa, mówiąc o sobie, że był «einer der ersten Apostol der Wolffischen Philosophie in Polen»), historii i literatury. Po dwóch jednak latach zwinął *Bibliotekę*, lecz szczęśliwie znalazł mecenasa w osobie J. A. Jabłonowskiego, który mu dopomógł do założenia nowego pisma, tym razem po łacinie, pt. *Acta Litteraria Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae*. Dodać należy, że w tym czasie (w r. 1750) E. J. Neufeld, B. E. Herman i J. Ch. Heffter zaczęli wydawać pierwsze w Polsce czasopismo lekarskie pt. *Primitiae Physico-Medicae*.

Zanim jednak pojawiły się Mitzlerowskie *Acta Litteraria*, zaczęło wychodzić w Warszawie nowe czasopismo, wydawane również przez zaaklimatyzowanego w Polsce Niemca, Krystyna Bogumiła Friesego, który poznawszy się z Janockim i Załuskim, rozpoczął gruntowne studia nad polską literaturą. Już jako sekretarz marszałka w.

koronnego Bielińskiego, może za namową Janockiego, wydał w roku 1754 czasopismo uczone pt. *Journal Littéraire de Pologne*. Friese widział, że, wbrew twierdzeniu Mitzlera, język niemiecki był w kołach naukowych w Polsce mało znany, a także jego znaczenie za granicą było przesadzone, dlatego zaczął wydawać swoje pismo po francusku. Moda na francuzszczyznę była wówczas w Polsce wielka, to też słusznie sądził, że nowe pismo uczone wydawane w tym języku będzie mogło skutecznie konkurować z Mitzlerowską *Biblioteką*. Ale, prawdę mówiąc, *Journal Littéraire* niewiele różnił się od wydawnictwa Mitzlera. Również Friese miał przed oczami konieczność obrony polskiej literatury i ruchu umysłowego przed zarzutami zagranicy, która twierdziła, że u nas nie ma o czym pisać. We wstępie zaznaczał, że Polska zaczyna się krzątać, dawna niechęć do badań naukowych znika, a twierdzenie, iż nauki są w zupełnym zaniedbaniu, jest niesłuszne i krzywdzące. W swoim wydawnictwie umieszczał różne streszczenia i przekłady, zarówno z polskiej, jak i obcej literatury; prac oryginalnych brak. Nie ma również, inaczej niż w Mitzlerowskiej *Bibliotece*, artykułów treści przyrodniczej i lekarskiej, lecz prawie wyłącznie króluje historia.

Krótkotrwały żywot zarówno *Warschauer Bibliothec*, jak i *Journal Littéraire* doprowadził ostatecznie Mitzlera do przekonania, że pismo uczone wydawane w obcym języku nie ma u nas rzeczywistych warunków istnienia, że za granicą także mało kto je czyta, a w Polsce zarówno obcy język, jak też zacieśnienie koła czytelników wyłącznie do uczonych nie wróży mu pomyślniejszego rozwoju. Dzięki tej przemianie poglądów na czasopiśmiennictwo uczone, zaczyna Mitzler w roku 1758 wydawać *Nowe Wiadomości Ekonomiczne i Uczone*, które są pierwszym pismem naukowym, wydawanym w języku polskim. Mitzler przeznaczał *Nowe Wiadomości* nie tylko dla uczonych, ale także, a może przede wszystkim, dla nieuczonych; dlatego rozszerzył albo raczej zmodyfikował zasięg treści. Miał to być

«magazyn wszystkich nauk do szczęśliwego życia ludzkiego potrzebnych», które, zdaniem Mitzlera, uzależnione jest od znajomości medycyny (dla zachowania zdrowia), ekonomii (która człowieka wzbogaca) i filozofii (która uczy mądrości). Tym trzem umiejętnościom poświęcił redaktor głównie uwagę, twierdząc, że inne są do uszczęśliwienia człowieka mniej potrzebne.

Te pierwsze periodyka naukowe utorowały drogę innym podobnym publikacjom. W r. 1760 zaczynają w Wilnie wychodzić *Wiedomości Literackie*, będące literackim dodatkiem do *Kuriera Litewskiego*, ukazują się też *Thornische Nachrichten*, najlepsze czasopismo uczone wydawane wówczas w Polsce itd. Wreszcie w roku 1765 wychodzi pierwszy numer czasopisma *Monitor*, wydawanego z polecenia króla najpierw przez Franciszka Bohomolca, potem przez Ignacego Krasickiego. *Monitor*, jak wspomniano, zawierał wiele artykułów tłumaczonych z Addisonowskiego *Spectatora*, miał mało rozpraw oryginalnych, ale autorowie starali się zawsze dostosować treść i tendencję do polskich stosunków, tak, że nawet przekłady, zręcznie przykrojone na polską modłę, trudno odróżnić od oryginalnych artykułów. Pismo wypowiadało się z wielkim entuzjazmem za Stanisławem Augustem, często poruszało konieczność przeprowadzenia gruntownych reform, zawierało obszernie omówienia zagadnień społecznych i politycznych, występowało przeciwko wybujałościom prerogatyw szlacheckich, za ulżeniem doli chłopu, słowem starało się dotknąć każdego tematu, który służył pożytkowi ojczyzny. O ojczyźnie też mówi się tutaj przy każdej sposobności. Nie brak również na ówczesny sposób moralizowania, licznych wskazówek służących do praktycznego życia, lub też zwykłego gawędziarstwa, które znaleźć można także w angielskim pierwowzorze *Monitora*; jest też skromna ilość artykułów literackich, które Krasicki, znając język angielski, przerabiał ze *Spectatora*. Widać nawet odbłaski słynnej «querelle», która tyle hałasu narobiła, szczególnie we Francji. *Monitor* jest nieocenio-

nym zbiorem materiału do poznania psychiki i umysłowości ówczesnej Polski, daje jej wszechstronny, bardzo interesujący obraz. Upadł w r. 1784.

Coraz częściej zjawiają się teraz czasopisma naukowe: w r. 1765 wychodzi we Lwowie *Zbiór Pism Ciekawych, Służący do Poznania Różnych Narodów i Krajów*, a w Warszawie *Vermischte Abhandlungen der Physisch-Chemischen Gesellschaft* (1768), *Różne Uwagi Fizyczno-Chemicznego Warszawskiego Towarzystwa* itd. Miały one wprawdzie krótki żywot, były jednak symptomatycznym zjawiskiem zainteresowań oświeconych warstw społeczeństwa w Polsce. Najdłużej utrzymały się *Zabawy Przyjemne i Pożyteczne*, wydawane przez Jana Albertrandiego (potem przez Adama Naruszewicza), będące organem grona literatów i uczonych, biorących udział w «obiadach czwartkowych»; czasopismo o charakterze literackim, żywo redagowane, miało służyć ku pożytkowi «wszelkiego stanu ludziom». Skupiało też koło siebie najwybitniejsze pióra, było doskonałym odbiciem ówczesnej kulturalnej Polski.

Monitor i *Zabawy* należą już do nowego okresu kultury polskiej, do epoki Stanisława Augusta. Wśród rosnącej wówczas u nas reakcji przeciwko zastarzałym przesądom, wśród walki o nowe prawa człowieka, król, jeden z najświatlejszych ludzi ówczesnej Polski, był gorącym orędownikiem nowych prądów. Dzięki zniesieniu zakonu jezuitów (1773) nastąpiła gruntowna reforma szkolnictwa, które tworzy nowych ludzi i toruje drogi ku lepszej przyszłości. Życie kulturalne zaczyna się budzić na licznych odcinkach z długotrwałego uśpienia. W tej nowej sytuacji polskiej kultury wzrasta również znaczenie czasopiśmiennictwa. Zrozumiano, że prasa w rozwoju kultury odgrywa pierwszorzędną rolę, że jest krzewicielem nowych prądów, orędownikiem nowych idei. W związku z tym powstają nowe czasopisma. W r. 1774 jest ich cztery, w r. 1784 już szesnaście, w r. 1794 dziewiętnaście. Nie

Monitor
Zabawy.

jest to jeszcze wiele, zwłaszcza np. w porównaniu z ówczesną prasą francuską, która szczególnie w okresie rewolucji wykazywała stałą tendencję zwyżkową; ale wobec niedawnych lat postęp był ogromny. W latach 1764—1795 wychodziło w Polsce 88 czasopism, w tym dziesięć francuskich, a kilkanaście niemieckich.

W tym okresie odrodzenia polskiej nauki i kultury najwybitniejszą rolę odegrał w naszym czasopiśmiennictwie ks. Piotr Świtkowski, jeden z najwszechstronniej wykształconych ludzi epoki Stanisława Augusta. Doskonała znajomość filozofii, literatury, nauk ekonomiczno-społecznych i gospodarczych otwierała przed Świtkowskim szerokie perspektywy, pozwalała mu ogarnąć rozległe horyzonty. W roku 1782 założył *Pamiętnik Polityczny i Historyczny*, w którym dotykał najaktualniejszych spraw, starając się o bezstronność i pewność informacji. Nie brak tu również zagadnień z innych działów wiedzy, np. z filozofii (wspomina o Locku, Helwecjuszu, d'Alembecie, Leibnitzu, Wolffie i innych). *Pamiętnik* jest niewątpliwie dla dzisiejszego badacza ważnym źródłem, dającym wiele cennego materiału do charakterystyki epoki stanisławowskiej. Śmiałe poglądy Świtkowskiego, postępowy charakter jego pisma, a zwłaszcza ostra krytyka Szczęsnego Potockiego stała się przyczyną jego upadku. We wrześniu 1792 r., wskutek zakazu konfederacji targowickiej, *Pamiętnik* przestał wychodzić, na rok przed śmiercią swego założyciela. Dodać tu trzeba, że Świtkowski wydawał również *Magazyn Warszawski Pięknych Nauk* oraz *Zabawy Obywatelskie*.

Prócz wydawnictw Świtkowskiego ukazuje się wówczas szereg innych czasopism. W r. 1784 wychodzi *Seriazs Postłów i Projektów do Prawa na Sejm Grodzieński*, w następnym miesięcznik polityczno-gospodarczy pt. *Polak Patriota*, Dufour wydaje tygodnik pt. *Awizki czyli Doniesienia*, wychodzi *Magazyn Anegdotów czyli Zbiór Powieści* oraz cenne czasopismo, ważne do poznania ówczesnych spraw ekonomicznych, handlu polskiego z obcymi krajami: *Dziennik*

Handlowy. W r. 1788 Steiner, profesor Szkoły Rycerskiej, uruchamia *Bibliotekę Warszawską Literatury Zagranicznej i Narodowej*; w tym samym roku Dufour wydawał tygodnik informacyjny pt. *Przewodnik Warszawski*, w r. 1790 ukazują się *Uwagi Stosowne do Poprawienia Obyczajów*.

Słabiej egzystowały dzienniki, których rozwój początkowo tamował eksjezuista Stefan Łuski, posiadający monopol na wszelkie tego rodzaju publikacje. Redagowana przez niego *Gazeta Warszawska* była przez pewien czas jedynym pismem dziennikowym w Polsce. *Gazeta*, prowadząca politykę konserwatywną, miała wielu przeciwników, jeżeli zaś nie upadła, to tylko dlatego, że Łuski miał wyłączną koncesję na dzienniki, gdy zaś podczas sejmku czteroletniego jego prawa wygasły, zachwiało się stanowisko *Gazety*. Wśród publikacji konkurencyjnych, które się wówczas pojawiły, zasługuje na uwagę *Gazeta Narodowa i Obca*, dzięki szczeremu duchowi obywatelskiemu. Pod redakcją J. U. Niemcewicza, T. Mostowskiego, i J. Weyssenhoffa zyskała sobie szybko popularność, ponieważ jednak stała w ostrej opozycji do Targowicy, została na jej rozkaz dn. 8 sierpnia 1794 r. zamknięta. Potem, jak dawniej, warszawską prasę reprezentowała *Gazeta Warszawska*, wychodząca następnie jako *Gazeta Krajowa*, *Gazeta Wolna Warszawska*, a wreszcie pod redakcją Antoniego Lesznowskiego znowu pt. *Gazeta Warszawska*.

W innych dzielnicach Polski ruch czasopiśmienniczy był znacznie słabszy. W Wilnie wychodził *Kurier Litewski* z dodatkiem *Wiadomości Literackich*, w Poznaniu ukazywała się *Gazeta Prus Południowych*, w Krakowie *Zbiór Wiadomości Tygodniowych*, we Lwowie *Gazette de Léopol*, *Lemberger Zeitung*, w r. 1783 *Pismo Uwiadomające Galicji*, w r. 1786 *Lwowskie Tygodniowe Wiadomości*, wreszcie od r. 1792 *Dziennik Patriotycznych Polityków*.

Powstanie Kościuszkowskie ożywiło nasz ruch dziennikarski. W r. 1794 krótko wychodził *Przyjaciół Ludu*, redagowana przez

Franc. Dmochowskiego *Gazeta Rządowa Warszawska*, zasilana artykułami przez ks. Franciszka Siarczyńskiego, wreszcie od września do dn. 5 października *Dziennik Powstania Polski*, wydawany w Warszawie i zlikwidowany po kilku numerach.

Kłęska maciejowicka, rzeź Pragi, kapitulacja Warszawy w listopadzie 1794 r., przy ogólnej prostracji i upadku ducha, zatamowały również rozwój polskiego ruchu czasopiśmienniczego. Zaczyna się szybki zmierzch dotychczasowych usiłowań, przygasa też świetnie rozwijające się odrodzenie życia umysłowego. Z dziewiętnastu czasopism w r. 1794 w następnym pozostaje tylko dwanaście. W Warszawie wychodziła w dalszym ciągu *Gazeta Warszawska*, *Gazeta Korespondenta* i *Pamiętnik Historyczno-Polityczny* wydawany przez Dmochowskiego. W r. 1800 wychodzi już tylko dziewięć czasopism.

III.

Upadek powstania Kościuszkowskiego i zajęcie Warszawy przez Prusaków spowodowały nowe załamanie się społeczeństwa polskiego. Ogólna apatia, zastój, brak śmielszej inicjatywy jest charakterystycznym rysem tych kilku lat naszej historii. W życiu politycznym widać wszędzie pustkę, zniechęcenie, a raczej odrętwienie. W literaturze panują przeważnie miernoty, klasycyzm krzepnie w czczych formułkach, zanim jeszcze zdołał się rozwinąć. Później romantyzm robił mu nawet zarzut, że był zupełnie pozbawiony patriotyzmu. Ale romantycy mylili się, oschłe przepisy klasycznej estetyki nie tamowały patriotyzmu tych czasów, był on tylko mniej hałaśliwy, niżeli romantyczne porywy. Zresztą wypływał z ducha epoki, która wybujałemu entuzjazmowi przeciwstawiała umiar fantazji, spokojną rozagę oraz głęboki rozsądek. Po powstaniu Kościuszkowskim rozwój nowych prądów został zahamowany, zanim jeszcze zdołał się

utrwalić w jakichś wyraźnie określonych pojęciach literackich. Dlatego trudno dziwić się, że nie posiadając dostatecznie skryształizowanych przekonań estetycznych łatwo wyrodził się w pseudoklasycyzm, czym ogromnie ułatwił drogę romantykom.

Nie były to jednak czasy, mogące się przyczynić do rozwoju czasopiśmiennictwa, które reprezentuje bezbarwny pijarski *Warschauer Intelligenzblatt* i jeszcze bardziej anemiczna *Gazeta Warszawska*.

Dopiero gdy ze zwycięstwami Napoleona zaczęły jaśnieć nowe nadzieje na lepszą przyszłość, społeczeństwo polskie budzi się z letargu. Pogrom Prusaków, utworzenie Księstwa Warszawskiego, potem konstytucyjnego Królestwa Polskiego otwierało nowe możliwości. Wśród niepewności i nadziei, zniechęcenia i optymizmu, literatura rozwijała się słabo. Częściej niż za pióro chwytano za broń. Spieszono do legionów pod francuskie znaki, zwiastujące wolność. Literatura nabrała wówczas innego charakteru; jak dawniej barska, powstała teraz poezja legionów. Równocześnie zaczęło budzić się nowe życie umysłowe, a tym samym i czasopiśmiennictwo przeżywa swój renesans. W zmienionych warunkach bytu, spotęgowanych dążności, zjawiającej się nowej ideologii, prasa zaczyna spełniać rolę dominującego czynnika. To też rośnie ilość czasopism. W r. 1807 jest ich piętnaście, w r. 1812 dwadzieścia dwa, w r. 1816 dwadzieścia sześć, w r. 1822 pięćdziesiąt pięć.

Jeszcze w r. 1801 Franciszek Dmochowski założył *Nowy Pamiętnik Warszawski*, pismo o charakterze historyczno-politycznym, doktrynerskie, dość dalekie od ówczesnych zainteresowań społeczeństwa i dlatego mało popularne; szybko więc upadło. Wznowił je w r. 1809 Ludwik Osiński pt. *Pamiętnik Warszawski*. Osiński pseudoklasyk starał się poruszać tematy krajowe, pragnął *Pamiętnik* ożywić, ale i on nie umiał dostosować się do ówczesnego gustu, dlatego pismo znowu, po dwóch latach istnienia, przestało wychodzić. Większe znaczenie miały *Roczniki Towarzystwa Warsz. Przyjaciół Nauk*, które

zaczęły wychodzić w r. 1802 i zawierały mnóstwo rozpraw, najpierw przeważnie z zakresu badań historycznych, potem z literatury i innych gałęzi wiedzy. *Roczniki* są niewątpliwie ciekawym obrazem ówczesnego ruchu naukowego w Polsce, ogniskującego się koło warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Od początku XIX wieku prasa zaczyna się wybitnie specjalizować. Spotyka się więc czasopisma polityczne, prawnicze, ekonomiczne, rolnicze, lekarskie, muzyczne, dla dzieci, kobiet i inne, w których wydawcy przeważnie usiłują trzymać się ściśle zakresu danej specjalności. Z zawieruchy wojennej wyrasta nowe pokolenie, które najczęściej stawia sobie szerokie zadania, wszystkie swoje zamiary i pragnienia wiążąc z myślą zapewnienia ojczyźnie trwałego bytu. Obrazem tych dążeń jest ówczesne czasopiśmiennictwo, które szczególnie między r. 1820 a wybuchem powstania listopadowego daje wyobrażenie nie tylko o rozwijającym się ruchu umysłowym, ale również o tych nurtach politycznych, które zjawiały się w zakonspirowanych stowarzyszeniach. To też i zapotrzebowanie prasy stale wzrasta, od r. 1815 do 1820 ukazało się około pięćdziesięciu nowych czasopism, od r. 1815 do 1830 przeszło 170.

Ten nowy ruch zaczyna Feliks Bentkowski, historyk literatury, wydając *Pamiętnik Warszawski czyli Dziennik Nauk i Umiejętności*, w którym współpracują Lelewel, Niemcewicz, Skarbek, Królikowski, Bandtkie, Brodziński i inni. W r. 1816 powstaje *Pamiętnik Zagraniczny, Naukowy, Historyczny i Polityczny*, potem Bruno Kiciński zakłada *Tygodnik Polski i Zagraniczny*, *Gazetę Codzienną* i *Kronikę XIX w.*, a szczególnie *Orła Białego*, w którym wspólnie z Teodorem Morawskim występuje przeciwko ówczesnemu obskurantyzmowi, głosząc idee postępowe i demokratyczne. Z duchem liberalnym szła również *Sybilli Nadwiślańska*, *Dekada Polska* i inne. Pisma te miały przeważnie krótki żywot, co jednak nie zniechęcało Kicińskiego, który wreszcie kupuje drukarnię i w r. 1821 zakłada

Kuriera Warszawskiego, pismo o charakterze czysto informacyjnym, nie ulegające więc naciskowi cenzury. To ostatnie wydawnictwo Kicińskiego, przechodząc różne przemiany, dotrwało do dnia dzisiejszego.

Na łamach prasy rozpoczyna się już wówczas polemika między dwoma kierunkami literackimi: pseudoklasycyzmem i romantyzmem, pod każdym względem charakterystyczna i ważna dla ówczesnego ruchu umysłowego w Polsce i ówczesnej sytuacji politycznej. Dyskusje dziennikarskie, ścieranie się różnych poglądów dają ciekawy obraz przemian, które społeczeństwo wtedy przeżywało, spojrzenie zaś na romantyzm pod kątem jego łączności z życiem politycznym prowadzi do interesujących wniosków, które pozostają w dość ścisłym związku z rozwojem czasopiśmiennictwa. Jak twierdził Mochnecki, był to stan «ciągłej insurekcji», która rozgrywała się głównie na łamach ówczesnej prasy, szczególnie w okresie między r. 1825 a 1830. Życie Królestwa Kongresowego w pierwszych latach jego istnienia rozwijało się pod silnym urokiem polityki cara Aleksandra, w którym koncentrowało się wiele nadziei społeczeństwa polskiego. Potem ten urok zgasł, rzekomy liberalizm cara zbankrutował, reakcja coraz silniej zaczęła dawać się we znaki. To też zmieniły się również nastroje wśród społeczeństwa. Wiele czasopism mocno trzymało się neutralnego stanowiska, jak np. *Gazeta Warszawska*, która zalecała umiarkowanie i rozsądek w sprawie swobód konstytucyjnych i dlatego nazywała *Tygodnik Polski*, *Gazetę Codzienną* i *Kronikę* «pismami nagannymi», a *Gazetę Wiejską*, nie zajmującą się polityką, pismem «pożytecznym i narodowym». Inne znowu, jak szczególnie wspomniane wydawnictwa Kicińskiego i Morawskiego, stały silnie na gruncie swobód konstytucyjnych i dlatego musiały znosić szykany ówczesnej cenzury.

W następnych latach w czasopiśmiennictwie naszym łatwo spostrzec rzucający się w oczy związek między życiem literackim a po-

litycznym. Tak np. rozbudzenie się ruchu literackiego, który zamarł w r. 1822, następuje po rozegraniu się ostatniego aktu tragedii Łukasińskiego, a przed głośnym Sądem Sejmowym. W tym czasie i ruch dziennikarski, chwilowo przytłumiony przez cenzurę, zaczyna się ożywiać. *Dziennik Warszawski*, który w r. 1825 zaczął wychodzić pod redakcją M. Mochnackiego i M. Podczaszyńskiego, staje się organem wojującego romantyzmu. Potem ten ruch przeniósł się do *Gazety Polskiej*, która założona w r. 1826 przez Ks. Bronikowskiego przechodziła ciekawe przemiany: od r. 1827 staje się głównym organem romantyków, gdy przeszedł do niej Mochnacki, umieściła szereg artykułów i rozpraw w obronie młodych a nawet walczyła z umiarkowanymi, jak np. z Brodzińskim; dopiero w r. 1829 wskutek intryg klasyków, szczególnie K. Koźmiana, romantycy opuścili *Gazetę*, która stała się nieoficjalnym organem zamierającego klasycyzmu; ale już w r. 1830, gdy po Warszawie zaczęły się rozchodzić wiadomości o bliskim wybuchu powstania, *Gazeta* znowu zbliżyła się do romantyków. Niepewne stanowisko zajęła *Gazeta Korespondenta Warszawskiego*, która na ogół starała się utrzymać na poziomie bezbarwnego *Kuriera Warszawskiego*.

W grudniu 1828 Piotr Wysocki zawiązał spisek podchorążych i odtąd zaczyna się nowa faza, stojąca jeszcze jaskrawiej pod naporem wypadków politycznych. Podział społeczeństwa na starych i młodych znalazł wyraźne odbicie w czasopiśmiennictwie, zwłaszcza, że walka o programy polityczne, ścieranie się kierunków umiarkowanych i konserwatywnych z młodym ruchem liberalizmu, nabierała coraz więcej siły, rozegrała się wybitnie na tle sporów między klasykami i romantykami. Tak zw. cywilne ognisko (wyrażenie Goszczyńskiego) spisku podchorążych skupiło się koło nowego pisma: *Kuriera Polskiego*, który zaczął wychodzić w r. 1829 pod redakcją M. Mochnackiego, przy współudziale J. L. Żukowskiego i K. Bronikowskiego. «Do redakcji — mówił Zamoyski — należeli wszyscy

niemał patrioci, posiadający jakieś znaczenie literackie»¹. Drugim pismem, stanowiącym ważną placówkę romantyków, był *Dziennik Powszechny Krajowy*, wychodzący najpierw (od r. 1824) pod tyt. *Monitor Warszawski*, przy współdziale A. Chłędowskiego, L. Nabelaka i J. B. Ostrowskiego. Walna bitwa między dwoma obozami rozegrała się tuż przed wybuchem powstania, na wszystkich polach, tak, że nawet leniwi do pióra klasycy bronili się energicznie. Romantyzm dawniej miał raczej charakter obronny, teraz przerzucił się na stanowisko zaczepne, a nawet napastliwe, zbijając jeden po drugim kanony pseudoklasyków warszawskich. Wówczas czasopisma podzieliły się jakby na dwa obronne obozy: romantycy trzymali się przy *Kurjerze Polskim* i *Dzienniku Powszechnym Krajowym* (również ciekawą rolę w tej potyczce odegrał lwowski *Haliczanin*), a po stronie klasyków stała tylko *Gazeta Polska*, gdy tymczasem na neutralnym stanowisku trzymał się *Kurier Warszawski*, *Gazeta Korespondenta Warszawskiego* i *Gazeta Warszawska*.

Mniej więcej od wybuchu rewolucji lipcowej w Paryżu nasilenie walki klasyków z romantykami niemal zupełnie ustaje. Niedługo przed tym na posiedzeniu Towarzystwa Przyjaciół Nauk zabrał głos Niemcewicz, występując ostro przeciwko niewolniczemu trzymaniu się przepisów i potępiając wybujałość fantazji oraz samowolę w literaturze. Jedyne cel literatury polskiej widział w słowach Fr. Morawskiego z jego *Listów do klasyków i romantyków*:

Na cóż wam te prawideł, rodzajów wywody,
 Bliższymi, niż sądzicie, już jesteście zgody,
 Jedna matka was swymi uwieńcza laurami,
 Żadnej lutni bezbożność ni podłość nie plami,
 Jedno macie prawidło: bratnie kształcić plemię,
 I jeden tylko rodzaj — Polską kochać ziemię.

¹ Jenerał Zamoyski, 1805—1868. Poznań 1910. I. 358.

Mowa Niemcewicza była właściwie ostatnim słowem w rozgrywającej się walce literackiej. Klasycy zrobili miejsce romantykom, którzy tworzyli nie tylko nową estetykę, ale również, jak to nie długo otwarcie oświadczą w *Nowej Polsce*, budowali nowe polityczne życie Polski.

Należało zwrócić uwagę na ten moment w ówczesnym życiu umysłowym i politycznym Polski, ponieważ jest on najciekawszym wtedy zjawiskiem w naszym czasopiśmiennictwie, dającym również najlepszą jego charakterystykę. Zwłaszcza, że nie pozostał także bez wpływu na prasę pozawarszawską.

Prasa polska na prowincji w tych czasach rozwijała się co prawda dość słabo, ale i w tych kilkunastu pismach nietrudno odkryć promieniowanie wypadków warszawskich. We Lwowie dopiero w r. 1811 powstała *Gazeta Lwowska*, pismo wtedy nieciekawe, posiadające charakter wyłącznie informacyjny. W r. 1816 ukazuje się *Pamiętnik Lwowski*, potem *Rozmaitości*, *Pamiętnik Galicyjski*, *Mnemosyne*, a szczególnie *Haliczanin*, pismo, które przed wybuchem powstania rozogniło jeszcze silniej walkę klasyków z romantykami. Najpoważniejsze stanowisko w ówczesnym czasopiśmiennictwie lwowskim zajął *Czasopism Księgozbioru Ossolińskich*, w którym znalazło się wiele interesującego materiału, zwłaszcza historycznego. W Krakowie *Gazeta Krakowska* była równie anemiczna jak we Lwowie *Gazeta Lwowska*, a w Warszawie *Gazeta Warszawska*. Ożywienie wprowadził dopiero K. Majeranowski, który w r. 1819 założył pismo literackie pt. *Pszczółka Krakowska*, posiadające wybitny charakter liberalny. Dzięki rzutkości Majeranowskiego zjawia się w Krakowie w krótkim przeciągu czasu kilka pism, jak *Telegraf*, *Krakus*, *Kronika Codzienna*, *Muza Nadwiślańska* (zamiast *Pszczółki*), *Pielgrzym z Tenczyna*, *Rozrywki Przyjemne*, później *Flora Polska* i *Kurier Krakowski*. Były to przeważnie modne wówczas pisma dla kobiet, w których zawsze znalazło się nieco literatury i nieco

rozmaitości. Dopiero w r. 1828 powstaje *Goniec Krakowski*, który spełnia rolę pośrednią między pismem informacyjnym a wydawnictwem literackim i naukowym. Charakter wyłącznie naukowy miał *Rocznik Towarzystwa Naukowego z Uniwersytetem Krakowskim Połączonego*, który zaczął wychodzić w r. 1817. Daleko słabiej rozwijało się czasopiśmiennictwo w Poznaniu, gdzie oprócz oficjalnych wydawnictw jedynie *Mrówka Poznańska* zasługuje na większą uwagę. W Wilnie wychodził od r. 1805 *Dziennik Wileński*, potem *Kurier Litewski*, *Powszechna Gazeta Literacka*, *Tygodnik Wileński*, *Gazeta Litewska*, wreszcie słynne *Wiadomości Brukowe* itd.

Adam Bar

Nowiny od Księdza Podolskiego z Wiednia

Nowin jest mi wiele. Ale to najlepsze, iż mi negocie religijne wielkość
succesit quam sperabamur. Obiecał był Cesarz ad importunā peti-
tionem ordinibus istius Præmonstratensibus concessione Augustanæ
et quibusdam conditionibus, na które się rezmanniali eorum deputati et
deputatus Cesaris Jo^o nioży. Dla tego advenierat Carolus cum ex
Saxonia doctus et pater Confessionista, et Joasimus Camerarius Cal-
vinista, et alios aliquot istius farinae. Carolus cum quid baro ac;
reclibat ad oblatas conditiones, ale Camerarius et alij talibus re-
sistunt tenebatur, iż iadno miary zgodzic się nie mogli, orfady;
by iżyłj iako omi powiedziac ad Papam prefestapili, a nioż ad
Saxones. A tjak się rezfwiato do negociu. Wiedzi: iż Cesarz
wad, że nioż em, ale onijś samijś prefesting to się stale, wżij-
li ginię iżyłj fristn do S. Margarina ad colloquiu. Ale iednak
żoani się nioż z resztliwio nie będzi.

Orange Copias Germanibus to iżył iżyłj osm, a iżyłjś
resztliwiożi Thjssuły prefestapil prefestapil, iżyłjś niożj
ofekawa a iżyłjś z Francijy Az też i Jan Janon Prin-
ceps Condensis Woiśko zbirao, a keol się też opatruie. Niemcom
iżoż pomeż Condensis daz będzi mogł.

Poloni ab oibus electoribus prefestapili, iżyłj od mickiożyś dxi
30. 11. Opowiedziac się prefestapil Orange. a Hispanos czerpił
mickioż Cesarza też napomniaciz ot mickioż ratione fr-
beat Imperij et libertatib Germaniae, a nioż powinowaz;
iżoż ktore ma od Rege Phlipo. Dobrze bęzi mickioż Jesliktu
dxi bęzi Qualitiki w Niemioż. iżyłj ktaz sz, Cesarz ma
pelagij i myślowia dosz. Podobno nioż Qualitiki to fawia
Niemiożla Ale iednak bęzi wielkiego zamieszania nioż;
dxi iżyłj bęzi szodj liożi kresztliwiożi

In Arabia iako m czwierdzi Polesi Wenegij Turci
swo iżyłj wspotwil. Unde imminet mamb pialu orbi
Christiane. Dat. Wiedni die 20 Septembri anno

1568

K A T A L O G

I. GAZETY PISANE

1. NOWINY od Księdza Podoskiego z Wiednia. 1568.

Rkps 154 II., k. 57 recto. — Jedna kartka, zapisana tylko na pierwszej stronie. — Wiadomości o toczących się na dworze cesarskim rokowaniach w sprawach protestanckich.

2. NOWINY Czasu Wojny Moskiewskiej Roku 1580.

Rkps 107, k. 347 recto. — Dziesięć kart (kopia z początku XVII w.). Pisane w formie sprawozdania «Do Wojewody Krakow[skiego]», jak wskazuje notatka marginalna, o wypadkach z czasów 7 sierpnia do 3 września 1580.

3. NOWINY z Moskwy Anno Domini 1609.

Rkps 102, str. 314. — Dwie karty, z których druga zapisana tylko po jednej stronie; na str. 317 notatka: «Wojna do Moskwy 1609 ut sequitur tenor a die 17 septembris», po czym następują znowu dwie «Nowiny». — Zawiera krótkie wiadomości o ówczesnych wypadkach, registr wojska polskiego itd.

4. RELACJA Moskiewskiej Legacji. 1647.

Rkps 49, k. 42 recto. — Cztery karty, ostatnia zapisana tylko z jednej strony; na k. 1 recto w lewym rogu u góry data: 1647. 27 septemb., to samo na k. 4 recto w prawym rogu u dołu. — O wyjeździe Pana Kijowskiego «na granic dokończenie koronnych..., oddawanie Horodyszcz w Moskwie i doprowadzenie rubieża aż do morawskich szlaków», punkty tej legacji, o wojnie przeciwko Tatarom, o zbiegach poddanych, panu Sołtyku, wreszcie «o pomyłkach w Tytulach Carskich», ich omawianie itd.

5. IN NOMINE Domini A. 1718. Ze Gdańska d. 10 7bris.

Rkps 48, k. 1 recto. — Fascykuł z pocz. XVIII w., pisany różnymi rękami, zawierający nowiny i relacje z l. 1718—1720 z Gdańska, Poznania, Kamieńca, Warszawy, Drezna, z różnymi wiadomościami politycznymi. Relacja z Gdańska zawiera wiadomość o rozłożeniu się wojsk rosyjskich w Pomorskim i Malborskim, o interwencji posłów itd.

6. NOUVELLES de Léopol du 21 Juin.

Rkps 115, k. 125 recto. — Jedna kartka z pocz. XVIII w. zapisana z jednej strony tekstem francuskim. Drobne wiadomości kronikarskie.

II. NOWINY, RELACJE, AWIZY

7. OPISANIE Spraw Zjazdu Srzedzkiego Elekcjei Deputackiej, które w sobie ma dostateczną sprawotę wszystkich spraw Sejmu przeszłego Warszawskiego. Poznań, Jan Wolrab, 1590. 2°.

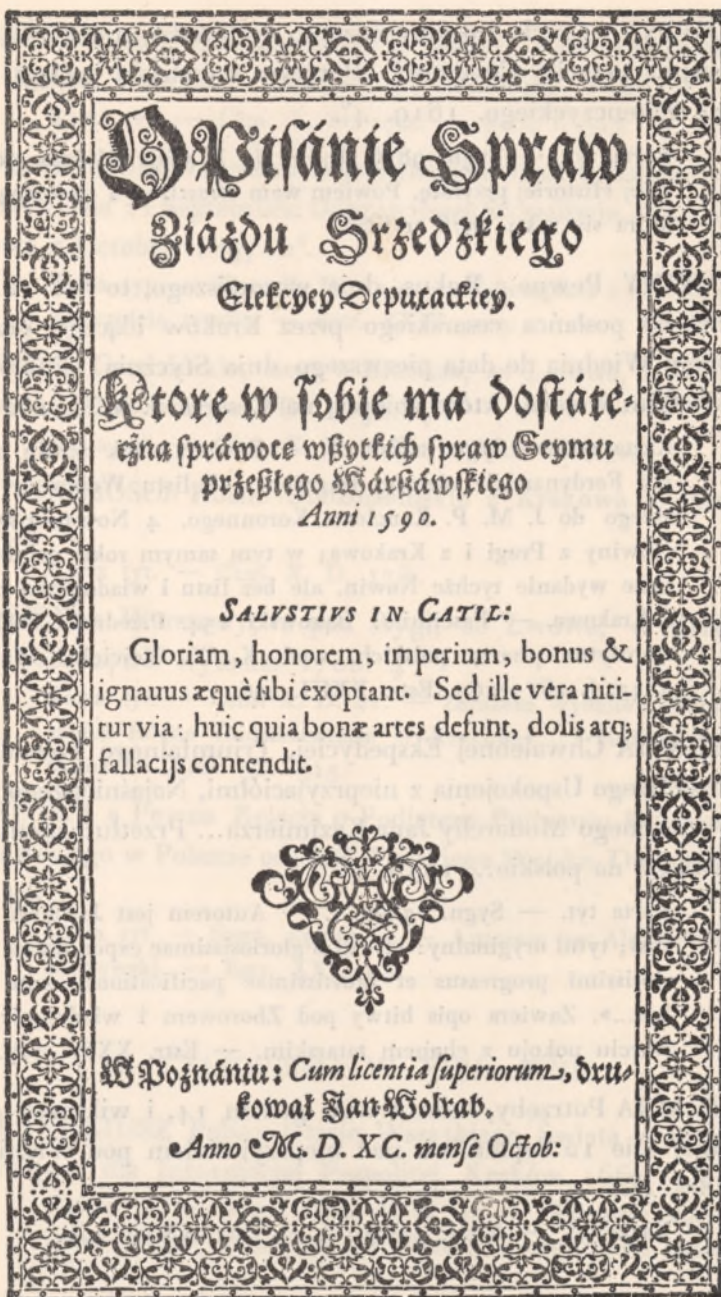
Karta tyt. — Cim. 8266. — Estr. XXIII. 378.

8. NOWINY z Inflant o Szczęśliwej Porażce, która się stała nad Karolusem Książęciem Sudermańskim, przez Ieo M. Pana Jana Karola Chotkiewicza. Kraków, Mikołaj Szarffenberger, 1605. 4°.

Karta tyt. — Sygn. 24961. I. — Na k. A₂ podana treść: «Nowiny z Inflant o wciągnięciu Karolusa...» — Fascimile karty tyt. i k. A₂: Bąkowski 132—133. Przedruk: Biblioteka starożytna pisarzy polskich, wyd. K. Wł. Wójcicki. Warszawa 1843. I. 251—258; Estr. XIV. 180.

9. POGROM i Egzekucja Wywołańców Zgromadzonych. Przytym Nowiny pewne z obcych stron do Polski przyniesione. [1615]. 4°.

Karta tyt. — Cim. 5834. — W r. 1615 stracono we Lwowie wodzów konfederacji Karwackiego, Kąckiego, Ścibora i Borowskiego, opis tych wypadków znajduje się w tej relacji, napisanej, wedle Estr. XXIV. 425, przez hetmana Żółkiewskiego. Na końcu są różne nowiny, w krótkości podane.

10. NOWINY z Czech, i o przyrodzeniu tych ludzi, tudzież o zbuntowaniu przeciw Cesarzowi. Przytym i podolski zaciąg. Przez Jana Zrzenzyckiego. 1619. 4°.

Karta tyt. — Sygn. 9876. I. — Na k. Cii: «Jeszcze do Czeskiej Historiei przyłożę. Powiem wam straszliwą a cudowną rzecz, która się roku 1576 trafiła».

11. NOWINY Pewne z Rakus, dnia wczorajszego, to jest 12. Stycznia od posłańca cesarskiego przez Kraków idącego, przyniesione z Wiednia de data pierwszego dnia Stycznia 1620. Item o wielkim wojsku, które zbierają na Cesarza J. M.... 1620. 4°.

Karta tyt. — Sygn. 24806. I. — Zawiera obok nowin o cesarzu Ferdynandzie również fragment: «Z listu Wojewody Wołoskiego do J. M. P. Kanclerza Koronnego, 4 Novembris», oraz Nowiny z Pragi i z Krakowa; w tym samym roku pojawiło się inne wydanie tychże Nowin, ale bez listu i wiadomości z Pragi i Krakowa. — Fascimile: Bąkowski 134. Przedruk: Biblioteka starożytna pisarzy polskich, wyd. K. W. Wojcicki. Warszawa 1843. I. 261—265. Estr. XXIII. 196.

12. RELACJA Chwalebnej Ekspedyciej, Triumfalnego Powodzenia, Szczęśliwego Uspokojenia z nieprzyjaciółmi, Najaśniejszego i Niezwyciężonego Monarchy Jana Kazimierza... Przetłumaczona z łacińskiego na polskie... 1650. 4°.

Karta tyt. — Sygn. 25323. I. — Autorem jest Joachim Pastorius; tytuł oryginalny: «Relatio gloriosissimae expeditionis, victoriosissimi progressus et faustissimae pacificationis cum hostibus...». Zawiera opis bitwy pod Zborowem i wiadomość o zawarciu pokoju z chanem tatarskim. — Estr. XXIV. 117.

13. RELACJA Potrzeby, która trwała godzin 14, i wiktoreij otrzymanej Die 12 Septembris nad nieprzyjacielem pod Widniem... 1683. 4°.

Karta tyt. — Sygn. 24730. I. — Estr. XXVI. 204.

14. AWIZY Różne Cudzoziemskie z Poczty, i Ekstraordynaryjne o Wziętej Budzie. Z Krakowa 14 Septembr. 1686. 2°.
Karta tyt. — Cim. X. D. 17/a. — Estr. I. 315.
15. RELACJA Obszerniejsza i Wyraźniejsza o Walnej Batalij w Węgrzech, Die 11 Septembris Odprawionej Szczęśliwie 1697. Z Krakowa 5 Octobris 1697. 2°.
Karta tyt. — Cim. X. D. 17/c. — Egzemplarz z obciętą pierwszą częścią tytułu. — Estr. XXVI. 205.
16. AWIZY Grodzińskie, item z Brześcia, ze Lwowa, z Krakowa, Die 13 Decembris A. D. 1698. 4°.
Karta tyt. — Cim. X. D. 17/f. — Estr. XII. 315.
17. WIADOMOŚCI Różne Cudzoziemskie z Krakowa 8 Augusti, 1699. 2°.
Karta tyt. — Cim. X. D. 17/b.
18. AWIZY z Warszawy, z pod Rygi, ze Lwowa, w Krakowie 17 Julii 1700 wydane. 1700. 4°.
Karta tyt. — Cim. X. D. 21. — Zarazem wydane: «Wiadomości Różne Cudzoziemskie w Krakowie 11 Julii 1700 Wydane». — Estr. XII. 315.
19. KRÓTKA a Pewna Relacja o Podjętem Pojmaniu Książęcia Sułkowskiego w Polsce od Król. Pruskiego Wojska. Dnia 6 Marca 1759. 4°.
Karta tyt. — Sygn. 32725. I. — Autorem jest Aleksander Józef Sułkowski. — Estr. XXX. 33.

III. CZASOPISMA W. XVII—XVIII

20. MERKURIUSZ Polski, Dzieje Wszytkiego Świata w Sobie Zamykający dla Informacji Pospolitej. Kraków 1661. 4°.
Numer 1. — Sygn. Cim. X. D. 24. — Pierwsze dotychczas znane polskie czasopismo we właściwym tego słowa znaczeniu;

MERKVRIVSZ POLSKI,

Dziecie wszytkiego świata w sobie zamykający
dla Informacyey pospolitey.

W Krákwie 3. Ianuarij 1661.

Ten jest/ że tak rzekę/ iedyńy pokarm do
wciśpu ludzkiego/ vmieć y wiedzieć iak
naywiecey : tym sie karmi/ tym sie cie
szy/ tym sie kontentuje. Miedzy wiá
domościami zaś rzeczy roinych/ záraz
po Bogu/ naypierwsze miejsce ma/ y
naypotrzebniejszy dla człowieka/ *cogni
tio rerum, & actionum humanarum*, kto
ra naylécniey podawa historya/ iako
mater prudentia, & magistra vita. Tá
przykładami y doświadczeniem weży/ przestrzega/ napomina stro
fuie/ y vmieciénosc spraw ludzkich y postępkow czyni. Lecz hi
storya starych nazbyt y niepamietnych wiekow nie jest do tego tak
skuteczna/ iako tych/ ktore nam sa bliższe. Inſe bowiem czasy/
co raz inſe niósá obyczaje ; & *experientia non acquiritur*, tylko *ex
similitudine temporum & morum*.

Stradze nie nágánions podobno/ lubo nowa dotad Polſce/ rzecz
przed sie biore/ gdym vmyslił/ wieku terażniejszyego wiadomości
przykładem obcych narodow/ co tydzień do druku podawać/ y ile

wyd. Jan Aleksander Gorczyn; od nru 28 wychodziło w Warszawie; tygodnik; od nru 2 pt. «Merkuriusz Polski Ordynaryjny»; wyszło numerów czterdzieści; komplet znajduje się tylko w Bibliotece ord. Zamojskich w Warszawie. Biblioteka Jag. posiada trzydzieści osiem numerów. — J. S. Bandtkie. Pierwsza Gazeta polska r. 1661 w Krakowie. Rkps Bibl. Jag. 2405; Tenże. Wiadomość krótka o gazetach polskich. Rocznik Tow. Nauk. z Uniwers. Krak. Połączonego. 1819. IV. 211—224; Szajnocha 215—216; Sobieszczański 58; Gr.; Czarnowski 53—59, 67; Czajewski 5—10; Gorski 15—20; Bąkowski 134; Smólski 539—540; W. Gomulicki. Pierwszy polski dziennik i pierwszy polski dziennikarz. Tygodnik Ilustrowany, Warszawa 1911, T. I. nr 2. str. 28—29; St. Jarkowski. 1661—3. I. 1911. 250-ta rocznica powstania prasy polskiej. Kurier Warszawski 1911 nr 3; M. N. Dzieje pierwszego dziennikarza polskiego. Dziennik Poznański. 1922 nr 203; Z dziejów pierwszego dziennika polskiego. Nowa Reforma. Kraków 1922 nr 206; Estr. XXII. 302.

21. POLNISCHER Mercurius... Breslau 1697. 4⁰.

Karta tyt. — Sygn. 27596. II. — Więcej nie wyszło. — Estr. XX. 299.

22. MERCURIUS Polonicus Praecipuorum Europae Eventuum Epitomen, Novorum Inventorum ac Voluminum Nuper Editorum Synopsis cum Crisi Exhibens... Lechiopoli [1698]. 12⁰.

Numer styczniowy. — Sygn. 56356. I. — Wyd. Joannes Priami, według Sobieszczańskiego (Encyklopedia Powsz., War. 1861. VI. 306) w Krakowie; na egzemplarzu Bibl. Jag. znajduje się rękopiśmienna notatka: «Friese na jednym egzemplarzu napisał, że autorem tego rzadkiego pisemka jest Włoch Joannes Priami w Krakowie mieszkający». Wyszły trzy zeszyty: styczeń, luty, marzec. — J. S. Bandtkie. Wiadomość krótka o gazetach polskich. Rocznik Tow. Nauk. z Uniwers. Krak. Połączonego, 1819. IV. 209—211; Szajnocha 216—218; M. Dzieduszycki. Wiadomości z kraju i obczyzny. Gazeta Warszawska 1860. nr 174; A. Białecki. Wiadomość o czasopiśmie łacińskim, wydawa-

nym w Polsce w r. 1697 pt. Mercurius Polonicus. Gazeta Co-dzienna. Warszawa 1860 nr 170—171; Gr.; Czarnowski 59; Gorski 21—24; Bąkowski 138; Smólski 540—541; Jarkowski 516—517; Estr. XXV. 241.

23. POLNISCHE Bibliothec, Welche von Büchern und Anderen zur Polnischen und Preussischen Historie Dienenden Sachen Aus-führliche Nachricht giebt. Tannenberg [1718]. 8°.

Erstes Stück. — Sygn. 102. I. czasop. — Wyd. Gottfr. Leng-nich; miesięcznik; ukazało się dziesięć zeszytów. Bibl. Jag. po-siada r. 1718 i 1719. — Historia; Pilat 7; Smólski 546—549; Estr. XXI. 167—168.

24. DAS BELAHRTE Preussen, aus Neuen und Alten, Gedruckten und Ungedruckten, Grossen und Kleinen Schriften... Thorn, gedruckt u. verlegt v. Joh. Nicolai, 1722. 8°.

Bogen I. Theil 1. — Sygn. 24461. I. — Wyd. Jerzy Piotr Schultzt; tygodnik; ukazały się cztery części, r. 1725 pt. «Con-tinuirtes Gelehrtes Preussen...», złożony z dwunastu numerów. Bibl. Jag. posiada Theil I. II. — Historia; Estr. XXVII. 295.

25. NOWINY Polskie. Warszawa 1729. 4°.

Numer 47. — Sygn. 1026. I. czasop. — Wyd. Jan Naumański; tygodnik; w końcu r. 1729 zmieniły się na «Kuriera Polskiego». Bibl. Jag. posiada tylko 1729 nr 47. — Szajnocha 219; Gr.; Czajewski 73; Bąkowski 139; Estr. XXIII. 197.

26. KURIER Polski. Warszawa 1729. 4°.

Numer 1. — Sygn. 253. II. czasop. — Red. Jan Naumański; tygodnik, wydawany najpierw przez pijarów; gdy w r. 1740 odebrano im przywilej na polskie pisma, «Kurier» przeszedł w ręce jezuitów; przestał wychodzić w r. 1799; od r. 1730 pi-jarzy dodawali «Supplement do Gazet Polskich»; od r. 1759 wy-chodził jako dodatek «Addytament do Gazet». Bibl. Jag. posiada 1729—1732, 1733 (br. 164, 165, 177, 185, 187, 191, 192, 195, 198), 1737, 1738, 1739 (br. 127, 143, 144), 1740 (br. 156, 174—178, 197, 199—201, 205, 207), 1741 (br. 217, 234,

N.

I.

ANNO

1729.

KURYER

POLSKI.

Z Warszawy d. 21. Decembris Dnia wczorajszego IMé P. Zawadzkiego Woyskiego tuteyszey Ziemi in *praesentia sanguine junctiori* przy należytęj *apparencey* pogrzebowey, u WW. Xięży Scholarum Piarum pochowano. Przytomnych na tym Akciéłch IMé P. Chorąży Rożański na obiedzie traktował. Tegoż dnia Ułanow Chorągiew, z IMcią P. Poninskim Pułkownikiem Zoftey Gwardyi tu przybywszy na Nowym Mieście ślącę, ma zączać aż drugiego Batalionu, zebrani ludzie do Saxonii pomąsieraia y onych konwoiować aż do Grąnicy IeyMé Pán i Regentowa Kor. *post enixum partum* dziś umarł Trybunał Piotrkowski d. 17. *currentis favore* następnących SS. zálimitowány *post 3. Regum*, IchMé Deputaci cożywo ad *propria* wyiáchali IMé Pán Podskárbi W Kor. do Kielc do Xciá Biskupa Krak. odiáchal y tam Świątować ma Posel Cefárski przez SS. w Wrocławiu zabáwiwszy, do Warszawy przybędzie, a Szwedzki który w Dreźnie *subsistit* na konferencie tu także *acceleraturus est* IMé P. Kancelarz W. Kor. dał Burgrábiemu Zamkowemu aby Pokoie Zamkowe mobilowane były, ztąd *sequitur* że konferencie na czas determinowany zá pewne fwoy skutek będą miały

Z Poznania d. 16. Decembris. W Poniedziałek przeszły zączać się tu Kommissya Skárbowá *sub praesidentia* I. W. IMéi P. Woiewody Káliskiego, która iako y Sady Grodzkie *solan praxi* tu dotąd *continuantur*. Kommissya o iurze, Sady zaś o przyszłym Wtoroku mają się zákónczyć. Wczorá w wieczor wprowadzono przy *affystencyi* Zakonow & Cleri *Secularis* Ciało IeyMéi P. Podkomorzyny Pozn. y deponowano go u OO. Iezuitow, ktorey Pogrzeb dziś u tychże OO odprawuie się. I O. Xżná IeyMé Káfel. Krak. z choroby swoiey *convalescit*.

Z Lublina d. 18. Decembris. W przeszły Poniedziałek IMé P. Wolski Kujáwski, a dnia wczorajszego IMé P. Benbe Hálicki, Deputaci wykonawszy przysięgę roziaćhali się IMé P. Chorąży K. w śámo posudnie mi nał Lublin. A IMé P. Wdá Lubelski dziś *excurrit* do Opátowá a ztamtąd ná Ruś.

Z Iárostańia d. 14. Decembris. W ten przeszły Poniedziałek odpráwiły się tu Exekwie z Xżng IeyMé Szángufzkowá. W tych dniach prowadzono tedy kilka fet ludzi wysokich nowo werbowanych dla Krolá IMéi.

Z Zamościa d. 16. Decembris. W przeszły Poniedziałek ślągł tu IM. P. Generál Weyznách Kommandánt Portecy Kiiowskiej z IeyMéiá swoiá, który iedzie prosto do Wie dnia w Poselskowie od Cárá IMéi ktorych przez cały dzien IMé P. Ordynát Zamoyski Łowczy Kor. solennie traktował.

Z Kámienic d. 8. Decembris. Listy z Ukraińy donoszą, iż tam wielkie bunt y między Kozakámi powstały iuz ich iest okolo 6. tysięcy mając uderzyć ná Nimirow. Záczym wczesnie IMé P. Pokoráyski Kommissarz I. W. IMéi P. Wdy Kiiowskiego ztamtąd wyprowadził się y Gubernatorowi także przykazal toż śámo uczynić: ciż pomienieni hul-táie Uman, Iácherlik, Smile y Kuźminiec zrabowali, Żydow wyrzegli, a Polakow pobili. Podiazd náńz poszedł za nimi ále ich nie poslákowal áni ięzyká dostál. IMéi Pá. Ostrowskiego w Dobrách iego *crudelissime* zámordowali y zrabowali. Żydzi z Niemirowá y innych mieysc chudobę swoię, Zony y dziecié powywozili ku Zbrázú. Kommandánt Bráćáwski z IeyMéiá swoiá zabrawszy wszelkie *mobilia* w Zamku Niemierowskiem ślągawszy zámknął się, *ex quo* mało miał Zofnierzy w Bráćáwiu do bronienia się aby *junctim* z Nimirowskimi mogł się bronić.

238—241, 248, 251, 252, 258, 265, 267), 1742 (br. 277, 301, 302, 321), 1743 (br. 348), 1744—1747, 1748 (br. 616), 1749—1760. — Szajnocha 219—221; Czarnowski 61; Czajewski 74—79; «Kurier Polski» [Dzieje]. Kurier Polski. Warszawa 1899, nr 1; H. S. Dodatki nadzwyczajne przed 150 laty. Kurier Warszawski 1904, nr 61; Gorski 29—30; Smólski 550; St. Jarkowski. Kurier Polski i jego imiennicy w przeszłości i dobie obecnej. Kurier Polski. Warszawa 1922 nr 29; Estr. XX. 400—402.

27. PRZYWIL. Wiadom. z Cudzych Krajów. Warszawa 1730. 4⁰.

Numer 1. — Sygn. 55. I. czasop. — Tygodnik; od r. 1730 nr 8 pt. «Uprzyw. Wiadom. z Cudzych Krajów»; Czajewski przypuszcza, że numer pierwszy ukazał się już w grudniu 1729 r.; w tytule drzeworyt zawierający herb państwa polskiego, z herbem saskim w środku; przestały wychodzić w r. 1760. Bibl. Jag. posiada 1730 (br. 2, 4, 27, 46), 1731, 1732 (br. 108, 113, 126, 127, 135, 145, 149), 1733 (br. 163, 167, 179), 1737, 1738, 1739 (br. 127, 129, 142, 143), 1740 (br. 161, 183—188, 200, 201, 205, 207), 1741 (br. 218, 234, 237—241, 248, 251, 252), 1742 (br. 178, 183, 301, 312, 321), 1743 (br. 348), 1744—1746, 1747 (br. 570—572), 1748 (br. 605), 1749 (br. 633), 1750—1760. — Czarnowski 61—82; Czajewski 79—82.

28. RELATA Refero. 1730. 4⁰.

Numer drugi. — Sygn. 1007. I. czasop. — Czasopismo polskie, wychodzące co tydzień, zawierające jedynie wiadomości zagraniczne; wedle Estr. XXVI. 209 z r. 1729 znane są dotąd tylko nry 46—50. Bibl. Jag. posiada tylko nr 2 z r. 1730. — Szajnocha 210—219; Estr. XXVI. 209.

29. KURIER Cudzoziemski. Warszawa 1733. 4⁰.

Numer 175. — Sygn. 1008. I. czasop. — Zawierał tylko wiadomości zagraniczne; wedle Estr. XX 399 egzemplarz Bibl. Jag., która posiada 1733 (br. 176, 193, 198, 201—206), jest unikatem. — Szajnocha 221.

30. NEUES der Welt, im Jahr Christi MDCCXXXIII aus den Zeitungen und Historischen Büchern... Thorn, gedruckt bei Joh. Nicolai, 1733. 4⁰.

K. tytułowa. — Sygn. 24094. I. — W r. 1733 ukazało się nrów 77, w r. 1734 nry 78—141. Bibl. Jag. posiada r. 1733 w komplecie. — Estr. XXIII. 86—87.

31. GAZETY Polskie. Warszawa 1734. 4⁰.

Numer drugi. — Sygn. 1093. I. czasop. — Tygodnik; wychodził w l. 1734—1735; do 1735 nr 44 wiadomości z kraju i zagranicy drukowane razem, od nr 45 wiadomości zagraniczne wychodzą osobno pt. «Gazety Cudzoziemskie», równolegle z «Gazetami Polskimi». Bibl. Jag. posiada 1734 (br. 4), 1735—1736. — Estr. XVII. 59.

32. PRIMITIAE Physico-Medicae, ab iis qui in Polonia et extra eam medicinam faciunt collectae. Lesnae, typis Presserianis, [1750]. 8⁰.

Vol. I. — Sygn. 42636. I. — Pierwsze w Polsce czasopismo lekarskie; wyd. Ernest Jeremiasz Neufeld, Bogumił Efraim Herman i Jan Chrystian Heffter; tom drugi wyszedł w Culichowie w r. 1750; tom III i ostatni również w Culichowie w r. 1753; Bibl. Jag. posiada komplet. — Historia; Wrzosek 1—2; Estr. XXIII. 76. XXV. 242.

33. WARSCHAUER Bibliothec oder Gründliche Nachrichten von Verschiedenen Büchern und Schriften... Warschau u. Leipzig 1753. 8⁰.

Teil I. — Sygn. 112. I. czasop. — Wyd. kosztem Józefa Andrzeja Załuskiego przez Wawrzyńca Mitzlera de Kolof; pierwsze w Polsce czasopismo naukowe, zawierające artykuły przeważnie z zakresu przyrodoznawstwa i medycyny; w r. 1753 ukazała się tylko część pierwsza, w r. 1754 dalsze trzy części. Bibl. Jag. posiada r. 1753 i 1754 w komplecie. — Historia; Pilat 10—27; Gorski 31—34; Smólski 552—555; St. J. Jarkowski. Czołpismienictwo polskie w Saksonii. Warszawa 1911 str. 4—5; Estr. XXII. 443.

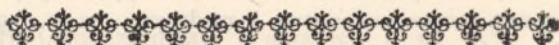
N O W E
WIADOMOSCI
EKONOMICZNE I UCZONE

A L B O
M A G A Z Y N

Wszystkich nauk do szczęśliwego życia
Ludzkiego potrzebnych wydane

Przez
WAWRZYNCA MITZLERA de KOŁO
Filozofii i Medycyny Doktora, Historii Rze-
czypospolitey Pisarza, różnych Akade-
mii cudzoziemskich Towarzysza
I. K. M. K.

TOMU PIERWSZEGO
CZĘŚĆ DRUGA

w W A R S Z A W I E
w Drukarni Mitzlerowskiej 1578.

Nowe Wiadomości Ekonomiczne i Uczone..., Warszawa 1758

(w tytule błędnie: 1578)

K. tytułowa (wielkość oryginalna)

34. *JOURNAL Littéraire de Pologne...* B. m. 1754. 8°.
Tome I. — Sygn. 1013. I. czasop. — Wyd. Niemiec z Saksonii Krystyn Bogumił Friese, który podpisał przedmowę do pierwszego tomu: F. Z. L.; tom drugi, o którym wspomina A. Jocher (*Obraz bibliograficzno-historyczny literatury i nauk w Polsce...*, Wilno 1840. I. 322), dotychczas nie znany. Bibl. Jag. posiada 1754 w komplecie. — Historia; Pilat 26—33; Czajewski 71—72; Smólski 558—559; Estr. XVI. 333.
35. *ACTA Litteraria Regni Poloniae et Magni Ducatus Lithuaniae. Varsaviae et Lipsiae, typis Mizlerianis, 1755. 4°.*
Trimestre primum. — Sygn. 239. II. czasop. — Wyd. Wawrzyniec Mitzler de Kolof, finansował Józef Aleksander Jabłonowski; na karcie tytułowej miedzioryt, przedstawiający herb Mitzlera; wychodziły w l. 1755—1756 po cztery tomy rocznie. Bibl. Jag. posiada r. 1755 i 1756. — Majeranowski 39; Historia; Szajnocha 224; Pilat 33—49; Czajewski 90—91; Smólski 555—557; Estr. XXII. 442—443.
36. *NOWE Wiadomości Ekonomiczne i Uczzone...* Warszawa, druk. Mitzlerowska, 1758. 8°.
Tom. I. cz. 2. — Sygn. 96. I. czasop. — Wyd. Wawrzyniec Mitzler de Kolof; miały wychodzić jako miesięcznik, lecz od października 1758 do października 1759 wyszły tylko cztery numery, a w r. 1760 i w pierwszym kwartale 1761 r. osiem; zamieszczały artykuły z zakresu filozofii, moralności i obyczajowości; przestały wychodzić w r. 1761. Bibl. Jag. posiada r. 1758 w komplecie. — Pilat 49—61; Smoleński 177; Czajewski 91; Gorski 37—40; Smólski 557—558; Korzon I. 2. II. 14—15; Estr. XXII. 446—447.
37. *GAZETTE de Varsovie. 1758. 4°.*
Numer 1. — Sygn. 261. II. czasop. — Wyd. pijarzy; rocznie 104 numerów; na karcie tytułowej po jednej stronie herbu Polski i Litwy: «Czas», po drugiej «Merkuriusz», u góry «Sława»; pismo przestało wychodzić w r. 1793. Bibl. Jag. posiada r. 1758 i 1759 w komplecie. — Czajewski 85—87; Estr. XVII. 56—57.

38. KURIER Extra-Ordynaryjny Warszawski. 1760. 4°.

Numer 24. — Sygn. 5214. II. czasop. — Wyszło w r. 1760 nrów 48; dodawano: «Supplement z gazet cudzoziemskich»; tygodnik; wedle Estr. XX. 403 egzemplarz Bibl. Jag. jest unikatem; w r. 1761 został zamieniony na «Kuriera Warszawskiego». Bibl. Jag. posiada 1760 (br. 1—22, 25, 27, 29, 30, 32—35, 39, 40). — Historia Kuriera Warszawskiego. Kurier Warszawski 1877 nr. 284; Czajewski 99—101.

39. KURIER Litewski. Wilno 1760. 4°.

Numer 7. — Sygn. 1690. IV. czasop. — Wyd. jezuici pod red. ks. Franciszka Paprockiego, od r. 1763 ks. Aleksandra Januskiewiczza; data wyjścia w r. 1759 niepewna; w r. 1796 został przeniesiony do Grodna, gdzie wychodził dwa razy tygodniowo; w r. 1797 wrócił do Wilna; jest to pierwszy polityczny dziennik wychodzący w Wilnie; od r. 1764—1784 ukazywał się pt. «Gazety Wileńskie», następnie znowu pt. «Kurier Litewski». Bibl. Jag. posiada: 1760 (br. 7, 8, 15), 1761 (br. 11, 52), 1763 (br. 25, 32—34), 1796 (br. 46, 52—55), 1798 (br. 6), 1799 (br. 1—27), 1800 (def.), 1801 (def.), 1802, 1803 (br. 49), 1804 (br. 7, 18, 21, 26, 28, 36, 49, 50, 53 i nast.), 1805, 1806 (br. 1), 1807, 1808, 1810 (br. 31, 86, 100, 104), 1812 (br. 1, 11, 14, 16, 18, 50, 54, 61, 96, 99 i nast.), 1813 (br. 13, 14, 30—34, 78, 80), 1814 (br. 1), 1815, 1816 (def.), 1817, 1822, 1823 (br. 1), 1824—1833, 1835—1837, 1845—1848, 1860 (br. 12, 22, 23—37, 78, 79, 82, 87—101), 1861, 1862, 1863 (br. 125), 1864 (br. 71—75, 84, 88—92). — Dziennikarstwo polskie na Litwie. Kurier Litewski. Wilno 1906 nr. 1; Ciechowski 1910. II. 40—43, 49—52; Smólski 560—561; J. Kucharzewski 11; Jarkowski 518—520; Estr. XX. 399—400.

40. WIADOMOŚCI Literackie. Wilno 1760. 8°.

Numer 8. — Sygn. 1044. I. czasop. — Wyd. jezuici pod red. ks. Franciszka Paprockiego, jako dodatek do «Kuriera Litewskiego» w l. 1760—1763, co tydzień, potem co miesiąc. Bibl. Jag. posiada tylko nr. 8 i 15 z r. 1760. — M. Baliński. Dawna Akademia Wileńska. Petersburg 1862, str. 235; Pilat 61—63; Smólski 559—560.

41. THORNSISCHE Wöchentliche Nachrichten und Anzeigen, nebst einem Anhang von Gelehrten Sachen. Thorn, gedruckt v. Chr. Fr. Kunzen, 1760. 8⁰.

Stück 1. — Sygn. 280. II. czasop. — Właściwie tygodnik polityczny, z uczonym dodatkiem, zawierającym wypisy i streszczenia z dzieł geograficznych, przyrodniczych itd.; przestał wychodzić w r. 1793. Bibl. Jag. posiada 1760—1772. — Pilat 66—67; Smólski 560; Korzon I. 2; Estr. XXIII. 12.

42. KURIER Warszawski. 1761. 4⁰.

Numer 2. — Sygn. 5219. II. czasop. — Wyd. ks. Franciszek Bohomolec; wychodził w l. 1761—1764, początkowo raz, potem dwa razy tygodniowo. Bibl. Jag. posiada 1761, 1762—1764 (z licznymi brakami). — [Artykuł bez tytułu przez] Ad. K. Kurier Warsz. 1845 nr. 278; Historia Kuriera Warszawskiego, tamże, 1877 nr. 286; Czajewski 101—105; K. Hoffmann. «Kurier Warszawski» z przed 142 laty. Kurier Warszawski 1904 nr. 134; Estr. XX. 403.

43. ROZMOWY w Ciekawych i Potrzebnych, w Filozoficznych i Politycznych Materiach w Kollegium Nobilium Warszawskim Scholarum Piarum Miane. Warszawa, druk. XX. Scholarum Piarum, 1761. 8⁰

Tom II. — Sygn. 106. I. czasop. — Wyd. ks. Antoni Wiśniewski; wyszły trzy tomy w l. 1760—1762. Bibl. Jag. posiada z r. 1762 T. II i III. — Estr. XXVI. 421.

44. WIADOMOŚCI Uprzywilejowane Warszawskie. 1761. 8⁰.

Numer 3. — Sygn. 250. II. czasop. — Tygodnik, wydawany przez jezuitów; w r. 1765 połączone z «Kurierem Warszawskim» utworzyły «Wiadomości Warszawskie», które w r. 1774 zaczęły wychodzić pt. «Gazeta Warszawska». Bibl. Jag. posiada 1761, 1762, 1763 (def.). — «Kurier Warszawski» z przed 142 lat. Kurier Warszawski 1904 nr. 134.

45. PATRIOTA Polski, Kartki Tygodniowe Zawierający. Warszawa, druk. Mitzlerowska, 1761. 8⁰.

MONITOR

na Rok 1765.

Liczbę LXXVIII.
połarkuszowych kartek
w sobie
ZAWIERAJĄCY

*Discite iustiam moniti, & non temnere
Divos
Virg.*

w WARSZAWIE
w Drukarni Mitzlerowskiej.

Monitor, Warszawa 1765.

K. tytułowa (wielkość oryginalna)

Kartka I. — Sygn. 1025. I. czasop. — Wyd. T. Bauch z Torunia; nr. 1 dedykowany Wawrzyńcowi Mitzlerowi de Kolof, którego kosztem pismo ukazało się; wyszło «kartek» XXIV od 29. I. do 9. VII. 1761. Bibl. Jag. posiada 1761 w komplecie. — Estr. XII. 411.

46. WARSZAWSKIE Ekstraordynaryjne Tygodniowe Wiadomości, tak dla łatwiejszego sposobu w rządach publicznych, handlu, i partykularnego dobra wszystkich, jako też w naukach i rzeczach innych, ludziom do wiedzenia potrzebnych, ułożone. Warszawa 1763. 4°.

Numer 2. — Sygn. 4161. I. czasop. — Bibl. Jag. posiada 1763 nr. 1—23.

47. MONITOR. Warszawa, druk. Mitzler, 1765. 8°.

Numer 1. — Sygn. 1. I. czasop. — Wyd. z polecenia króla ks. Franciszek Bohomolec, potem Ignacy Krasicki; wiele artykułów tłumaczonych lub przerobionych z angielskiego czasopisma pt. «The Spectator»; wychodził najpierw raz, potem dwa razy na tydzień w l. 1765—1784. Bibl. Jag. posiada 1765—1777, 1778 (br. 37 i n.), 1781 (def.), 1782. — Historia, nr. 28—29; Mozyński; Szajnocha 227—230; R. Koppens. Ze studiów nad znaczeniem czasopisma «Monitor» w drugiej połowie XVIII w. Sprawozdanie pryw. gimn. oo. jezuitów w Bąkowicach pod Chyrowem... 1894 str. 1—23, 1895 str. 25—62; Czarnowski 69; M. Offmański. Znaczenie czasopisma «Monitor» dla umysłowego i moralnego rozwoju w Polsce w XVIII w. Przewodnik Nauk. i Liter., Lwów 1895. XXIII. 73—84, 177—182; Czajewski 107—109; P. Chmielowski. Najdawniejsze nasze felietony. Pamiętnik Liter., Lwów 1902 str. 275—279; Ign. Chrzanowski. Przyczynek do genezy «Pijaństwa» i «Żony modnej» Krasickiego. Tamże, 1902 str. 440—442; Tenże. Krasicki jako autor «Monitora» z r. 1772. Tamże, 1904 str. 281—294, oba artykuły przedrukowane w książce pt. Ze studiów nad satyrą polską w. XVIII; Gorski 41—45; R. Pilat. Historia literatury polskiej. Warszawa 1908. IV. 53—54; Fr. Krček. Przyczynki

do oceny krytycznej «Monitora» Bohomolcowego. Lwów 1910; W. Orłowski.* Satyra na łamach «Monitora» Bohomolcowego. Biblioteka Warszawska 1912. II. 78—114; L. Bernacki. A. Czarotoryskiego G. Z. P. «Monitor» z r. 1763 i «Kalendarz Teatrowy» na r. 1780. Exlibris, Kraków 1920 str. 40—51; K. Wojciechowski. Wiek oświecenia. Lwów 1926 str. 70—97; Br. Gubrynowicz. Na marginesie «Monitora». Studia staropolskie. Kraków 1928 str. 553—576; Jarkowski 520—521; Estr. XXII. 533—535.

48. WIADOMOŚCI Warszawskie. 1765. 4⁰.

Numer 2. — Sygn. 5209. II. czasop. — Wyd. ks. Stefan Łuski; wychodziły dwa razy tygodniowo od r. 1761 do r. 1773; powstały ze zlania się «Wiadomości Uprzywilejowanych Warszawskich» z «Kurierem Warszawskim». W r. 1774 pt. «Gazeta Warszawska». Bibl. Jag. posiada 1765—1777 z licznymi brakami. — Sobieszczański 110; Czarnowski 69; Czajewski 105—107.

49. ZBIÓR Pism Ciekawych, Służący do Poznania Różnych Narodów i Krajów... [Lwów] 1765. 8⁰.

Część 3. — Sygn. 123088. I. — Bibl. Jag. więcej nie posiada. — St. Schnürr-Peplowski. Biały kruk. Gazeta Lwowska, 1895 nr 20; Bruchnalski I. 25—26.

50. VERMISCHTE Abhandlungen der Physisch-Chemischen Gesellschaft... Warschau, Michael Gröll 1768. 8⁰.

Bd. I. Stück 1. — Sygn. 2219. I. czasop. — Więcej nie wyszło. — Historia; Estr. XII. 5.

51. KRAKOWSKIE Kointeligencje i Wiadomości... Kraków 1769. 4⁰.

Numer 7. — Sygn. 1445. II. czasop. — Tygodnik poświęcony sprawom gospodarskim; wyd. prawdopodobnie Jan Bogumił Hebold i Dawid Gesink; według Estr. XIX. 406 znane są tylko nry 7 i 8, znajdujące się w zbiorach Bibl. Jag. — Bąkowski 141—142.

52. RÓŻNE Uwagi Fizyczno-Chemicznego Warszawskiego Towarzystwa... Warszawa 1769. 8⁰.

Tom I. cz. 1. — Sygn. 44265. I. — Tłum. z niemieckiego P. Twardy; wyszły dwa tomiki. Bibl. Jag. posiada 1769. T. I. — F. Kucharzewski 2—3.

53. ZABAWY Przyjemne i Pożyteczne z Sławnych Wieku Tego Autorów Zebrane. Warszawa, druk. M. Grölla, 1770. 8°.

Tom I. cz. 1. — Sygn. 30. I. czasop. — Czasopismo literackie, organ uczestników obiadów czwartkowych; red. ks. Jan Albertandi, potem Adam Naruszewicz; wychodziły dwa lub trzy tomy rocznie; ostatni t. XVI ukazał się w r. 1777. Bibl. Jag. posiada 1770—1777 (br. t. II i t. XVI cz. 1). — Historia; Moszyński; Szajnocha 1848. I. 230—235; I. Turowska-Barowa. Zabawy Przyjemne i Pożyteczne (1770—1777). Ze studiów nad literaturą stanisławowską. Kraków 1933.

54. ZBIÓR Różnego Rodzaju Wiadomości z Nauk Wyzwolonych, Filozofii, Prawa Przyrodzonego, Historii, Polityki, Moralnej... Warszawa 1770. 8°.

Numer styczniowy. — Sygn. 105. I. czasop. — Tygodnik, wyd. Jan August Poser; w r. 1770 ukazały się cztery tomy. Bibl. Jag. posiada 1770 w komplecie. — K. Wojciechowski. Wiek oświecenia. Lwów 1926 str. 99—104.

55. JOURNAL Polonais. Varsovie, druk. M. Gröll, 1770. 8°.

Numer z marca. — Sygn. 46. I. czasop. — Wyd. i red. Dursert; miesięcznik, wyszły tylko cztery numery. Bibl. Jag. posiada tylko numer z marca 1770. — Pilat 69—71; Estr. XV. 420—421.

56. GAZETA Warszawska. 1774. 4°.

Numer 23. — Sygn. 555. V. czasop. — Zaczęła właściwie wychodzić w r. 1760 pt. «Kurier Extra-Ordynaryjny», wydawany przez jezuitów; dn. 3. I. 1761 zmieniła się w «Kuriera Warszawskiego», obok którego od dn. 7. I. tegoż roku jezuita wydawali również «Wiadomości Uprzywilejowane Warszawskie»; w r. 1765 oba pisma zlały się w nowe pismo pt. «Wiadomości Warszawskie», które pod red. ks. Stefana Łuskińy wychodziły do końca r. 1773; w r. 1774 «Wiadomości» zmieniają się w «Gazetę Warszawską»; po śmierci Łuskińy pod red. Włodka dn. 4. I. 1794 «Gazeta Warsz.» zaczęła wychodzić pt. «Gazeta Krajowa», od nru 32 pt. «Gazeta Wolna Warszawska», a od nru 56 znowu pt. «Gazeta Warszawska» pod red. Antoniego Lesznowskiego i pod tym tytułem

wychodziła do r. 1905; w r. 1901 została zamknięta na miesiąc; w r. 1905 po wydaniu gwiazdkowego numeru została znowu zamknięta na podstawie wyroku administracyjnego; zaczęła wychodzić dopiero w r. 1909; w l. 1915—1918 przerwa; przestała wychodzić dn. 17. V. 1935 r. Bibl. Jag. posiada 1774—1831, 1837, 1838, 1841—1863, 1866—1875, 1880—1905, 1910—1914, 1919—1935, niektóre roczniki z brakami. — Majeranowski 1826 V. 53—54; Gazeta Warszawska w nowej formie. Kurier Poznański, 1905 nr. 214; Koniec Gazety Warszawskiej. Dziennik Polski, Lwów 1905 nr. 281; A. M. Gazeta Warszawska (1761—1910). Gazeta Warszawska, 1910 nr. 1; Gazeta Warszawska 1924, numer jubileuszowy: Z. Wasilewski. Po 150-ciu latach, St. Mękowski «Gazeta Warszawska» 1774—1924, rys kronikarsko-historyczny, M. Skrudlik. Gdzie się mieściła pierwotnie redakcja «Gazety Warszawskiej», X. H. S. Fragment z dziejów «Gazety Warszawskiej», St. M. Emigracja a «Gazeta Warszawska», K. Bartoszewicz. Współpracownictwo Kraszewskiego w «Gazecie Warszawskiej», Tenże. Zawieszenie «Gazety Warszawskiej» w r. 1901, Ign. Chrzanowski. Sienkiewicz a «Gazeta Warszawska», i inne, oraz charakterystyki: ks. Stefan Łuski założyciel i pierwszy redaktor «Gazety Warszawskiej», Józef König red. w latach 1859—1889, Stan. Lesznowski 1889—1906, St. Kozicki 1908—1915, Z. Wasilewski 1918—1924, M. Niklewicz 1908—1924; Estr. XVII. 53—56.

57. JOURNAL Littéraire de Varsovie. Varsovie, druk P. Dufour, 1777. 8°.

Zeszyt II. — Sygn. 47. I. czasop. — Tygodnik, w r. 1777 wyszło ośm zeszytów, w r. 1778 cztery. Bibl. Jag. posiada tylko zesz. 2 z r. 1777. — Pilat 71—72; Estr. XVIII. 630.

58. PAMIĘTNIK Polityczny i Historyczny Przypadków, Ustaw, Osób, Miejsc i Pism, Wiek Nasz Szczególniej Interesujących. Warszawa, druk. P. Dufour, 1782. 8°.

Tom I. — Sygn. 2. I. czasop. — Miesięcznik; w r. 1782 wyszedł tylko t. I, przedrukowany również w r. 1784; w l. 1783—1792 wychodził zeszytami miesięcznymi; wyd. ks. Piotr Świt-

kowski; we wrześniu 1792 przestał wychodzić, wskutek zakazu Konfederacji Targowickiej, jako pismo «chytne i buntownicze zamykające w sobie wyrazy»; dalszy ciąg «Pamiętnika» ukazał się pt. «Zabawy Obywatelskie». Bibl. Jag. posiada 1782—1792 w komplecie. — Moszyński; Korzon I. 7—9; Czarnowski 71; Czajewski 119—121; Gorski 47—53; R. Pilat. Historia literatury polskiej. Warszawa 1908. IV. 55—56; K. Wojciechowski. Wiek oświecenia. Lwów 1926 str. 104—105; Estr. XXIV. 40—42.

59. GAZETY Wileńskie. 1783. 4°.

Numer 2. — Sygn. 110. I. czasop. — Zaczęły wychodzić jako tygodnik w r. 1761; roczniki 1765—1782, 1784, 1785 dotychczas nieznane; egzemplarz Bibl. Jag. z r. 1783 wedle Estr. XVII. 58 jest unikatem; w drzeworycie na czele numeru pod koroną tarcza z herbami Polski i Litwy, w środku herb Ciołek; jest to herb podobny do używanego pierwotnie przez «Gazetę Warszawską». Bibl. Jag. posiada r. 1783, 1786 w komplecie. — Dziennikarstwo polskie na Litwie. Kurier Litewski, 1906 nr. 1; Estr. XVII. 57—58.

60. MAGAZYN Warszawski Pięknych Nauk, Kunsztów i Różnych Wiadomości Dawnych i Nowych... Warszawa, druk. Michała Grölla, 1784. 8°.

Część I. — Sygn. 5. I. czasop. — Wyd. A. P. H. P. [ks. Piotr Świtkowski], nakład Michała Grölla; wyszły po cztery tomy w l. 1784—1785. Bibl. Jag. posiada 1784—1785 w komplecie. — Moszyński; Czajewski 121—123; Estr. XXII. 30.

61. ZBIÓR Wiadomości Tygodniowych. Kraków, druk. Ign. Grebla, 1784. 8°.

Kwartał 4. — Sygn. 34. I. czasop. — Pierwsze literackie czasopismo wydane w Krakowie; tygodnik; ostatni numer wyszedł 23. I. 1785. Bibl. Jag. posiada 1784 kwartał II—IV. — Moszyński; Pilat 72—73; Bąkowski 142.

62. POLAK Patriota. Dzieło periodyczne przez Towarzystwo Uczonych. Warszawa, w drukarni P. Dufour, 1785. 8°.

Część I. — Sygn. 68. I. czasop. — Wyd. Towarzystwo Uczone; czasopismo o charakterze polityczno-społecznym, wzorowane na «Monitorze»; wychodziło co dwa tygodnie; ukazały się 22 części w czterech tomach w r. 1785. Bibl. Jag. posiada 1785 w komplecie. — Estr. XXIV. 433—435.

63. WIADOMOŚCI do Wydoskonalenia Rozumu i Wykształcenia Obyczajów Służące... Warszawa, druk. Nadworna J. K. Mci i PP. Komis. Eduk. Narodowej, 1785. 8°.

Część I. — Sygn. 103. I. czasop. — Wyszło sześć części, wedle egz. Bibl. Jag. cz. I—II. 1785, cz. III—IV. 1784, cz. V—VI. 1785. Bibl. Jag. posiada komplet.

64. DZIENNIK Handlowy, Zawierający w Sobie Wszystkie Okoliczności czyli Ogniwa Całego Łańcucha Handlu Polskiego. Warszawa, druk XX. Misjonarzy, 1786. 8°.

Część I. — Sygn. 31. I. czasop. — Wyd. Tadeusz Podolecki; miesięcznik, organ «Towarzystwa Handlowego»; szerzył idee reformy Sejmu Czteroletniego; Komisja Edukacyjna prenumerowała dla szkół 75 egzemplarzy, a król dla miast 36; w r. 1788 wychodził pt. «Dziennik Handlowy i Ekonomiczny...», a w r. 1790 pt. «Dziennik Rządowo-ekonomiczno-handlowy...», od r. 1791 pt. «Dziennik Ekonomiczno-handlowy...»; przestał wychodzić w r. 1793. Bibl. Jag. posiada r. 1785—1788 w komplecie, r. 1789, 1791, 1792 zdefekt. — Sobieszczański 111—112; Korzon I. 3—6; Czajewski 137—141; Smoleński 178—179; F. Kucharzewski 4; Gorski 54—55; Estr. XV. 461.

65. WYBÓR Wiadomości Gospodarskich. Warszawa 1786. 8°.

Tom I. — Sygn. 5. I. czasop. — Wyd. ks. Piotr Świtkowski od r. 1786 do r. 1788, po upadku «Magazynu Warszawskiego». Bibl. Jag. posiada 1786—1788 w komplecie. — Czajewski 122; Estr. XXX. 114.

66. POLNISCHE Bibliothek. Warschau, Druck. Michael Grölls, 1787. 8°.

Zeszyt I. — Sygn. 104. I. czasop. — Wyd. Ch. G. Steiner, nakład Michała Grölls; w r. 1787 wyszły trzy numery, w r. 1788 sześć. Bibl. Jag. posiada r. 1787 i 1788 w komplecie. — F. Bentkowski. Historia literatury polskiej. Warszawa-Wilno 1814. I. 130—131; M. Wiszniewski. Historia literatury polskiej. Kraków 1840. I. 134; Estr. XIII. 49.

67. BIBLIOTEKA Fizyko-Ekonomiczna... na polski język przełożona przez X. J. M. P. D. Warszawa 1788. 8°.

Tom I. — Sygn. 2220. I. czasop. — Wyd. Józef de Volda Mejer; głównie przekład artykułów Ch. G. Steinera, drukowanych w «Polnische Bibliothek» (1787); w r. 1788 wyszły cztery części. Bibl. Jag. posiada r. 1788. — Smoleński 175; F. Kucharzewski 4; Czajewski 129—130; Estr. XIII. 45.

68. DZIENNIK Warszawski. Warszawa, druk. i nakład. M. Gröll, 1788. 8°.

Numer styczniowy. — Sygn. 111. I. czasop. — Wyszły tylko dwie części w r. 1788; część druga pt. «Biblioteka Warszawska Literatury Zagranicznej i Narodowej». Bibl. Jag. posiada 1788 w komplecie. — Estr. XV. 463.

69. PRZEWODNIK Warszawski Przeprowadzający co Tydzień do Wszelkich Wiadomości i Okoliczności Warszawskich, Codziennie Publiczność Interesujących. Warszawa 1788. 8°.

Numer 1. — Sygn. 120. I. czasop. — Wyd. «Dziennik Handlowy»; jest to tygodnik o charakterze informacyjnym. Bibl. Jag. posiada 1788 w komplecie.

70. JOURNAL Hebdomadaire de la Diette de Varsovie, par Mr. de V. Warszawa, Druk. Wolna, 1788. 4°.

Numer 1. — Sygn. 316. II. czasop. — Tygodnik, zawierający nowiny polityczne i literackie; w r. 1788 wyszło nrów 8, w r. 1789 nr. 9—59, dn. 4 sierpnia 1792 ukazał się ostatni numer. Bibl. Jag. posiada r. 1788 i 1789 w komplecie. — Estr. XVIII. 629.

71. **DZIENNIK** Czynności Sejmu Głównego Ordynaryjnego Warszawskiego pod Związkiem Konfederacji Obojga Narodów Roku 1789 Zaczęty od Dnia 13 Sierpnia. Warszawa 1789. 8°.
Sesja CXXXVIII. — Sygn. 87021. I. — Wychodził w l. 1789—1791. Bibl. Jag. posiada sesję 138—321. — Estr. XV. 460—461.
72. **GAZETY** Śląskie dla Ludu Pospolitego. B. m. dr. 1790. 8°.
Kartka II. — Sygn. 1037. I. czasop. — Bibl. Jag. więcej nie posiada. — Estr. XVII. 57.
73. **GAZETA** Narodowa i Obca. Warszawa 1791. 2°.
Numer 1. — Sygn. 476. III. czasop. — Wychodziła dwa razy tygodniowo, wyd. Tadeusz Mostowski, Józef Weyssenhoff i Julian Niemcewicz, red. Stanisław Szymański; dawała głównie streszczenia z posiedzeń Sejmu Czteroletniego; przestała wychodzić dn. 4 sierpnia 1792 wskutek zakazu Konfederacji Targowickiej. Bibl. Jag. posiada 1791 (br. 28, 56, 87), 1792. — Czajewski 135—136; J. Weyssenhoff. O «Gazecie Narodowej i Obcej». Gazeta Warszawska 1924, numer jubileuszowy; J. Dihm. Niemcewicz jako polityk i publicysta w czasie sejmu czteroletniego. Kraków 1928, str. 98—126; Jarkowski 525—527; Estr. XVII. 52.
74. **DWANAŚCIE** Łokci Śmiechu czyli Zabawne Rozrywki. 1792. 8°.
«Łokieć pierwszy» z 15 czerwca. — Sygn. 1039. I. czasop. — Miesięcznik satyryczno-polityczny; ukazał się jeszcze «Łokieć drugi», egzemplarz znajduje się w Bibl. Uniw. Warsz. Wedle Estr. XXI. 396 numer pierwszy, egz. Bibl. Jag. jest unikatem.
75. **DZIENNIK** Patriotycznych Polityków. Lwów, dr. Pillera, 1792. 4°.
Numer 3. — Sygn. 56. I. czasop. — Czasopismo polityczne; wychodziło najpierw jako tygodnik, w r. 1793 co trzy dni, a od kwietnia 1794 codziennie; red. Michał Charasiewicz i Wawrzyniec Surowiecki; przestało wychodzić w r. 1798. Bibl. Jag. posiada r. 1792—1794, 1795 (br. 1—21, 101—189), 1796, 1797 (br. 86, 88—93, 95—147). — Dziennikarstwo 1861. II. 158; M. Dzieduszycki. Przeszłowieczny dziennik lwowski. Przewodnik

Nauk. i Liter., Lwów 1875. I. 33—51, 130—144, 238—245; Zawadzki 41—42; S. P. Prasa galicyjska w XVIII w. Dziennik Polski. Lwów 1885, nr. 216; St. Schnürr-Pepłowski. Z przeszłości Galicji. Wyd. 2., Lwów 1895 str. 129—130; F. J[aworski]. Kłopoty redaktora przed stu laty. Kurier Lwowski, 1906 nr. 245; Bruchnalski I. 18—25; Estr. XV. 463.

76. KORESPONDENT Warszawski, Donoszący Wiadomości Krajowe i Zagraniczne. Warszawa 1792. 8°.

Numer 1. — Sygn. 3. I. czasop. — Wyd. ks. K. Malinowski; wychodził od 3. V. do 29. XII. 1792. Bibl. Jag. posiada 1792 w komplecie. — Estr. XX. 102.

77. ZABAWY Obywatelskie. Warszawa 1792. 8°.

Numer 1. — Sygn. 33. I. czasop. — Wyd. ks. Piotr Świtkowski; w r. 1792 ukazały się cztery zeszyty, w r. 1793 również cztery. Bibl. Jag. posiada 1792 i 1793 w komplecie. — Wł. Smoleński. Przewrót umysłowy w Polsce XVIII w. Wyd. 2, Warszawa 1923 str. 326—327; Czajewski 123—124; Estr. XXX. 114.

78. KORESPONDENCJA Bankowa Pomagająca Kredytorom w Terażniejszych Okolicznościach Banków pod Likwidację Podpadających. Warszawa 1793. 8°.

Tom I. — Sygn. 71556. I. — Wychodził dwa razy tygodniowo «arkusz»; dodawano ją również do «Dziennika Handlowego» bezpłatnie; przestała wychodzić w r. 1794. Bibl. Jag. posiada tylko t. I. z brakami: str. 3—14, 113—132, 141—144, 193—368, 385—480, 497—544. — Moszyński; Estr. XX. 101.

79. KORESPONDENT Krajowy i Zagraniczny. Warszawa 1793. 8°.

Numer 1. — Sygn. 130. II. czasop. — W nrze 1 z r. 1793 znajduje się objaśnienie, że pismo wydaje «kompania periodycznego pod tytułem Korespondent pisma»; red. Karol Malinowski; od 1794 nr 32 pt. «Korespondent Narodowy i Zagraniczny»; od r. 1795 pt. «Korespondent Warszawski i Zagraniczny»; od r. 1796 pt. «Gazeta Korespondenta Warszawskiego i Zagranicznego»; przestała wychodzić w r. 1841. Bibl. Jag. posiada 1793,

1794, 1795 (br. 2, 9—17, 18, 22, 23, 54—62), 1796 (br. 60), 1797 (br. 15, 35—51), 1798—1807, 1808 (def.), 1809 (def.), 1810—1825, 1826 (def.), 1827 (def.), 1828 (def.), 1829 (def.), 1830, 1833—1835, 1836 (def.), 1837, 1838 (def.). — Czajewski 110—115; Estr. XX. 102.

80. GAZETA Krajowa. Lege & Elige. Warszawa 1794. 4⁰.

Numer 2. — Sygn. 555. V. czasop. — Wyd. ks. Ign. Włodek; wych. dwa razy na tydzień; dn. 22. IV. 1794 z nrem 31 przestała wychodzić pod tym tytułem, a to na mocy rozporządzenia Rady Zastępczej Tymczasowej pod naczelnictwem T. Kościuszki; od dn. 26. IV. 1794 wychodziła pt. «Gazeta Wolna Warszawska». Bibl. Jag. posiada 1794 w komplecie. — Estr. XVII. 51.

81. GAZETA Wolna Warszawska. 1794. 4⁰.

Numer 35. — Sygn. 555. V. czasop. — Powstała dn. 26. IV. 1794 z «Gazety Krajowej»; dn. 15. XI. 1794 zmieniła się w «Gazetę Warszawską»; w r. 1796 wychodziła pt. «Korespondent Warszawski i Zagraniczny», do 30. VII, potem zabroniona przez kamerę; wreszcie znowu zaczęła wychodzić jako «Gazeta Warszawska». Bibl. Jag. posiada r. 1794 w komplecie. — Estr. XVII. 55—56.

82. GAZETA Powstania Polski. Warszawa 1794. 4⁰.

Numer 5. — Sygn. 1405. II. czasop. — Organ T. Kościuszki; miała wychodzić trzy razy tygodniowo; na karcie tytułowej portret Kościuszki z podpisem: «J. Łęzki. Varsovie 1794. Pozwól jeszcze raz bić się za Ojczyznę». Wedle Estr. XVII. 53 egzemplarz Bibl. Jag. jest unikatem.

83. GAZETA Rządowa Warszawska. 1794. 4⁰.

Numer 3. — Sygn. 266. II. czasop. — Wychodziła codziennie od dn. 1. VII. pod red. Fr. S. Dmochowskiego i Franc. Siarczyńskiego; wyszło 120 numerów. Bibl. Jag. posiada r. 1794 w komplecie. — Czajewski 116—118; Smoleński 197—202; Estr. XVII. 53.

84. GAZETA Krakowska. 1794. 4°.

Numer 2. — Sygn. 200. II. III. czasop. — W r. 1794 wyszły tylko dwa numery; po wzięciu Krakowa przez Prusaków numer trzeci nie ukazał się; w r. 1795 wyszedł tylko jeden numer; dopiero po zajęciu Krakowa przez wojska austriackie dn. 7. I. 1796 zaczęła wychodzić dwa razy tygodniowo pod red Jana Maja; przestała wychodzić w r. 1849. Bibl. Jag. posiada 1794 nr 2, 1796—1801, 1802 (br. 45—50), 1803, 1804 (br. 1—37), 1805—1821, 1822 (br. 53—58), 1823 (br. 86 i n.), 1824 (br. 1, 2), 1825—1830, 1831 (br. 14, 20, 22, 24, 158), 1832—1849. — Majeranowski; Dziennikarstwo 1861. II. 160—162; Bąkowski 148—150; Bruchnalski I. 34; Estr. XVII. 51—52.

85. GAZETA Narodowa Wileńska za Rozkazem Najwyższej Rady. Wilno [1794]. 2°.

Numer 1. — Sygn. 1876. III. czasop. — Ukazywała się dwa razy tygodniowo; przestała wychodzić dn. 6. VIII. 1794. Bibl. Jag. posiada komplet. — Estr. XVII. 52.

86. PISMO Periodyczne Korespondenta. Warszawa 1794. 8°.

Numer 2. — Sygn. 130. II. czasop. — Powstało z «Korespondenta Krajowego i Zagranicznego»; od nru 32 pt. «Korespondent Narodowy i Zagraniczny, Pismo Periodyczne»; przestało wychodzić we wrześniu 1794 r. Bibl. Jag. posiada 1794 w komplecie. — Estr. XXIV. 330.

87. PRZYJACIEL Ludu. Warszawa, druk. Dufour, 1794. 8°.

«Głos» pierwszy. — Sygn. 19210. I. — Wyszło 7 «głosów» czyli numerów, od 1. czerwca; pismo sprzyjało Kościuszcze, potępiało tyranję; ostatni numer wyszedł dn. 14. lipca. Bibl. Jag. posiada tylko «głos» pierwszy. — Estr. XXV. 367.

88. WARSCHAUER Zeitung für Polens Freie Bürger. Warschau, gedruckt bei Michael Gröll, 1794. 4°.

Co Tydzień.

No. 1.

Zasiadam pisać, a mamli się przyznać? sam niewiem od czego zacząć. Może się to i drugim zdarza, ale ja wolę iść otwarcie z moimi czytelnikami, niż iak może inni, inaczej rzecz udawać niż iest w istocie. Jeżeli niepismo, szczérość się podoba, a iezli się pismo powiedzie, tym bardziéy będę szacowanym im mniej sobie podchlebiam, iezli zaś (iak to mówią) na pierwszym wstępie noga mi się powinie, i ia, i ci co mnie będą czytać, złożemy winę na niedołężność ludzką, rozeydziemy się w zgodzie, a dzieło ustanie.

Przy piérwszym zaczęciu, sam sobie czynię zapytanie: co iest lepiéy, czy obiecywać, czyli nie?

Za obiecowaniem idzie nadzieia iuż wszczęta obiecanemu, a za tym uprzedzenie pociechy z zysku.

Za obiecowaniem idzie nacisk wyścigaiących się do przyszłych korzyści.

Za obiecowaniem idzie przymus nieiaki, który zadaie sobie obiecuiący, iżby nadzieie pragnących spełnił.

Ale za nieobiecowaniem, iedna rzecz idzie iak mi się zdaie powabnieysza niż to wszystko, co się wyżéy namieniło. Na zapytanie iaka iest ta rzecz? Odpowiadam: wolność czynić co się podoba.

To dzieło iak nazwać? Monitor? upominał, Zabawy? ucząc bawiły. Magazyn? iak to zwyczajnie Magazyny, układał rzeczy, Pa-

Numer 2. — Sygn. 320. II. czasop. — Wychodziła dwa razy tygodniowo, wyd. Michał Gröll; podawała odezwy Kościuszki i od czasu do czasu polemizowała z niechętną Polsce prasą niemiecką; po kapitulacji Warszawy przestała wychodzić 1. XI. 1794. Bibl. Jag. posiada 1794 w komplecie. — St. Schnürr-Pepłowski «Warschauer Zeitung». Przyczynek do dziejów 1794 r. Dziennik Poznański 1894 nr 264; A. Pawiński. Michał Gröll. Kraków 1896 str. 64—65.

89. MONITOR Różnych Ciekawości Na Rok 1795. Kraków, druk. Jana Maja, 1795. 8°.

Tom I. — Sygn. 4. I. czasop. — Dwutygodnik, red. Jacek Przybylski; wyszły 4 tomy, które zawierają 22 części. Bibl. Jag. posiada 1795 w komplecie. — Dziennikarstwo 1861. II. 156; Bąkowski 143; Estr. XXII. 535.

90. PAMIĘTNIK Historyczno-Polityczny. Warszawa 1795. 8°.

Numer z stycznia. — Sygn. 2229. I. czasop. — Wyd. Franc. Ks. Dmochowski; miesięcznik; ukazało się 6 zeszytów. Bibl. Jag. posiada 1795 w komplecie. — Historia; Estr. I. 254.

91. CO TYDZIEŃ. [Poznań 1798]. 4°.

Numer 1. — Sygn. 3054. II. czasop. — Pierwsze polskie czasopismo periodyczne, wychodzące w b. zaborze pruskim; wyd. Ign. Krasicki; tygodnik; przestał wychodzić w r. 1799 po nrze 13. Bibl. Jag. posiada r. 1798 i 1799 w komplecie. — Kierski 10—13; Jarochoński 21—22; Estr. XX. 221.

92. KRAKAUER Zeitung. 1799. 8°.

Numer 1. — Sygn. 218. II. czasop. — Wyd. Józef Jerzy Trassler od r. 1797—1809; wychodziła dwa razy tygodniowo; do numerów dodawano «Intelligenzblatt». Bibl. Jag. posiada 1799—1805, 1806 (br. 1—51), 1807 (br. 53 i n.), 1808. — Bruchnalski I. 34.

IV. OD R. 1801 DO POWSTANIA LISTOPADOWEGO

CZASOPISMA URZĘDOWE

93. DZIENNIK Praw. Warszawa 1810. 16⁰.

Tom I, nr 1. — Sygn. 100003. II. III. — Numer pierwszy zawiera «Ustawę Konstytucyjną Królestwa Polskiego»; od r. 1918 pt. «Dziennik Praw Królestwa Polskiego»; od r. 1919 pt. «Dziennik Ustaw Rzecz. Pol.». Bibl. Jag. posiada 1810—1905, 1918 i nast. — Estr. I. 442—443.

94. DZIENNIK Departamentowy Płocki. 1810. 8⁰.

Numer 1. — Sygn. 12381. II. — Tygodnik, wychodził w l. 1810—1838; w r. 1813 pt. «Dziennik Urzędowy Departamentu Płockiego»; w r. 1816 pt. «Dziennik Urzędowy Województwa Płockiego». — Bibl. Jag. posiada 1810—1816, 1832. — Estr. I. 445.

95. DZIENNIK Decyzji Rady Stanu Księstwa Warszawskiego w Przedmiotach Spornych Administracyjnych i Jurysdykcyjnych. Warszawa 1811. 8⁰.

Tom I. — Sygn. 7733. II. 7734. II. — Oddział VII pt. «Dziennik Wyroków Sądu Kasacyjnego Księstwa Warszawskiego»; t. II z r. 1812 pod tym tytułem. Bibl. Jag. posiada 1811. — Estr. I. 440.

96. DZIENNIK Departamentowy Warszawski. 1812. 8⁰.

Numer 2. — Sygn. 12563. II. — Tygodnik, przestał wychodzić w r. 1813. Bibl. Jag. posiada 1812—1813. — Estr. I. 440.

97. DZIENNIK Konfederacji Jeneralnej Królestwa Polskiego Roku 1812. Warszawa 1812. 8⁰.

Numer 2. — Sygn. 27488. II. — Wyd. T. Krempowiecki; ostatni numer 34 z dn. 10. XI. 1812. Bibl. Jag. posiada 1812 w komplecie. — Estr. I. 440.

98. DZIENNIK Tygodniowy Departamentu Bydgoskiego. Bydgoszcz 1814. 8⁰.

Numer 2. — Sygn. 63. I. czasop. — Tygodnik. Bibl. Jag. posiada 1814. — Druk nieznanym Estreicherowi.

99. **DZIENNIK Departamentowy Krakowski. 1812. 8°.**
Numer 1. — Sygn. 133. II. czasop. — Tygodnik, wydawany na podstawie uchwały Rady Departamentu Krakowskiego, jako urzędowe pismo jej ustaw i rozporządzeń; wyd. Józef Matecki; przestał wychodzić w r. 1820. Bibl. Jag. posiada 1812—1816. — Bąkowski 153—154; Estr. I. 440.
100. **DZIENNIK Rządowy Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu. Kraków 1816. 8°.**
Numer 1. — Sygn. 7760. II. — Służył do ogłaszania uchwał Senatu i władz mu podległych; wychodził nieregularnie; na karcie tytułowej rocznika 1816: «Dziennik Rządowy Rzeczypospolitej Krakowskiej»; od r. 1847 pt. «Dziennik Rządowy Miasta Krakowa i Jego Okręgu»; w r. 1852 pt. «Dziennik Rządowy Wielkiego Księstwa Krakowskiego»; przestał wychodzić 24. XI. 1855. Bibl. Jag. posiada 1816—1833, 1836—1855. — Estr. I. 444.
101. **DZIENNIK Rozporządzeń Rządowych Wolnego Nipodległego (!) i Ścisłe Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu. Kraków 1816. 8°.**
K. tytułowa. — Sygn. 10980. I. — Założony do ogłaszania ustaw i rozporządzeń uchwałą Senatu Rządzącego z dn. 15. VII. 1816; od r. 1823 do r. 1830 pt. «Dziennik Praw Rzeczypospolitej Krakowskiej»; w l. 1831—1832 przerwa; potem wychodził do r. 1846. Bibl. Jag. posiada 1816, 1817, 1819—1830. — Bąkowski 155; Estr. I. 444.
102. **DZIENNIK Urzędowy Województwa Krakowskiego. Kielce 1831. 8°.**
Numer 1. — Sygn. 85190. II. — Wychodził w l. 1819—1838. Bibl. Jag. posiada 1831 nr. 1—81. — Estr. I. 445.
103. **DZIENNIK Prefektury Departamentu Lubelskiego. 1816. 4°.**
Numer 1. — Sygn. 14621. III. — Od nru 30 z r. 1816 pt. «Dziennik Komisji Wojewódzkiej Województwa Lubelskiego»; wychodził również w r. 1817. Bibl. Jag. posiada 1816—1817. — Druk nieznaný Estreicherowi.

104. **ROCZNIK Wojskowy Królestwa Polskiego.** Warszawa 1817. 16°.
Rok 1817. — Sygn. 79495. I. — Przystał wychodzić w r. 1830.
Bibl. Jag. posiada komplet. — A. Birkenmajer. *Rocznik Wojskowy Królestwa Polskiego 1817—1830.* Kraków 1929; Estr. IV. 66.
105. **DZIENNIK Urzędowy Województwa Mazowieckiego.** Warszawa 1817. 8°.
Numer 40. — Sygn. 12152. II. — Wychodził w l. 1816—1839.
Bibl. Jag. posiada 1817—1828, 1830—1832. — Estr. I. 445.
106. **DZIENNIK Urzędowy Województwa Podlaskiego.** Siedlce 1819. 8°.
Numer 13. — Sygn. 12799. II. — Wychodził w l. 1818—1838.
Bibl. Jag. posiada 1819 nr. 13, 1830 nr. 49, 50, 52—54, 56—58, 1831 nr. 1—2. — Estr. I. 445.
107. **DZIENNIK Obwieszczeń Rządowych i Prywatnych dla Królestwa Polskiego.** Warszawa 1827. 8°.
Numer 146. — Sygn. 1461. II. czasop. — Wychodził w l. 1827—1828. Bibl. Jag. posiada 1827 nr. 146, 149—152. — Estr. I. 441.

CZASOPISMA POLITYCZNE

108. **JOURNAL de Babel, Dedié à Madame Concordia.** Wilno 1808. 16°.
Numer 1. — Sygn. 1038. I. czasop. — Czasopismo polityczne, pisane w języku francuskim, angielskim, niemieckim i polskim; więcej numerów nie wyszło. — Estr. II. 303.
109. **ZBIÓR Pism Tyczących się Powstania Królestwa Polskiego.** Kraków 1812. 8°.
Numer 2. — Sygn. 27926. II. — Wydawany z polecenia prefekta departamentu krakowskiego, jako tygodnik, razem z «Dziennikiem Departamentowym»; ostatni nr 18 wyszedł 26. XI. 1812.
Bibl. Jag. posiada 1812 w komplecie. — Estr. V. 259.

110. BULLETIN de la Diète, Séance du 26 Juin 1812. Varsovie 1812. 8°.

Numer 1. — Sygn. 23817. II. — Wyszedł jeszcze nr 2 zawierający Séance du 28 Juin 1812; nr 3 pt. «Bulletin de la Confédération du Royaume de Pologne 1812», zaś następny ma oznaczenie «nr. 2» nie «nr. 4», po czym numery kolejne 3—32. Bibl. Jag. posiada 1812 nr. 1—2. — Estr. I. 167.

111. RUSKI Inwalid czyli Wiadomości Wojenne. Petersburg 1817. 8°.

Numer 2. — Sygn. 861. III. czasop. — Dziennik polityczny, wychodzący w l. 1817—1821. Bibl. Jag. posiada 1817, 1819, 1820. — Estr. II. 173.

112. GAZETA Codzienna Narodowa i Obca. Warszawa 1818. 4°.

Numer 2. — Sygn. 1949. III. czasop. — Red. Bruno Kiciński i Teodor Morawski; pismo codzienne; stało w opozycji do rządu; wskutek opieczutowania drukarni 18. V. 1819 przestało wychodzić. Bibl. Jag. posiada r. 1818—1819. — Kurier Warszawski, książka jubileuszowa. Warszawa 1896 str. 20—22; Gąsiorowska 49—67; Jarkowski 534—535; Estr. II. 20.

113. ORZEŁ Biały. Warszawa 1819. 16°.

Tom I. — Sygn. 27. I. czasop. — Wyd. Bruno Kiciński i Teodor Morawski; wychodził trzy razy tygodniowo w l. 1819—1820. Bibl. Jag. posiada 1819—1820. — Kraushar 13—21; Gąsiorowska 80—85; Estr. III. 318.

114. DEKADA Polska. Warszawa 1821. 16°.

Tom I. — Sygn. 59. I. czasop. — Wyd. W. Heltman i L. Piątkiewicz; wychodziła co 10 dni; po dziewięciu numerach została zamknięta, z powodu aresztowania wydawców za to, że dołączyli do «Dekady», jako dodatek, tekst Konstytucji 3 Maja. Bibl. Jag. posiada 1821 nr. 1—8. — Gąsiorowska 133—135; Estr. I. 294.

115. SYBILLA Nadwiślańska. Warszawa 1821. 8°.

Tom I. — Sygn. 2261. II. czasop. — Wyd. Franciszek Grzymała; wyszedł tylko t. I w sześciu zeszytach, po czym pismo

zostało zamknięte, wskutek zakazu w. księcia Konstantego za umieszczenie dwóch strof wiersza Br. Kicińskiego pt. «Śpiew historyczny o jenerale Jasińskim». Bibl. Jag. posiada 1821 w komplecie. — Gąsiorowska 135—137; Estr. II. 92.

116. **KRAKUS. Towarzysz Liberalny Pszczółki Krakowskiej.** Kraków 1822. 8°.

Numer 1. — Sygn. 169. II. czasop. — Wyd. Konstanty Majeranowski, pięć razy tygodniowo, jako dodatek do «Pszczółki Krakowskiej»; przestał wychodzić z końcem r. 1822. Bibl. Jag. posiada komplet. — Bąkowski 162; Kraushar 38—44, 50—54; Estr. III. 42—43.

117. **PRZEWODNIK Polski.** Warszawa 1829. 8°.

Numer 89. — Sygn. 257. II. czasop. — Pismo codzienne, polityczne; wyd. Franciszek Salezy Dmochowski; w kwietniu 1829 złączyło się z «Gazetą Korespondenta Warszawskiego». Bibl. Jag. posiada 1829 nr. 88—116. — Estr. I. 258.

118. **ROCZNIK Polityczny Polski.** Warszawa 1830. 16°.

K. tytułowa. — Sygn. 5730. I. czasop. — Nakł. Fr. Radziszewskiego; spis komisij rządowych, wydziałów, instytucyj kościelnych, szkolnych itd.; więcej nie wyszło. — Estr. IV. 56.

CZASOPISMA LITERACKIE, NAUKOWE, TEATRALNE, MUZYCZNE

119. **NOWY Pamiętnik Warszawski.** Warszawa 1801. 8°.

Tom I. — Sygn. 25. I. czasop. — Wyd. Franciszek Ksawery Dmochowski do r. 1805, potem po przerwie w l. 1809—1810 wychodził pod red. Ludwika Osińskiego; następnie po drugiej przerwie w r. 1815—1821 pod red. Fel. Bentkowskiego, a od r. 1822—1823 pod red. Kaz. Brodzińskiego, Fryd. Skarbka i J. K. Skrodzkiego; od r. 1809 pt. «Pamiętnik Warszawski». Bibl. Jag. posiada 1801—1805, 1809—1810, 1815—1823. — Czarnowski 80; Gorski 61—63; J. Kucharzewski 18—20; H. Życzyński. Estetyka Pamiętnika Warszawskiego. Pamiętnik Literacki. Lwów 1918, str. 1—25, 193—245; J. Korpała. Uwagi o polskiej prasie literackiej przed powstaniem listopadowym. *Silva Rerum*. Kraków 1929 nr. 6/9; Estr. I. 320.

120. ZABAWY Przyjemne i Pożyteczne. Warszawa 1803. 16⁰.
Tom I. — Sygn. 70457. I. — Wyd. Cyprian Godebski i Ksawery Kossecki; w r. 1803 wyszedł jeden tom, w r. 1804 trzy w r. 1806 jeden. Bibl. Jag. posiada 1804—1806. — J. Kucharszewski 17; Estr. II. 48.
121. MAGAZYN Literatury Polskiej. Gdańsk 1805. 16⁰.
Numer 1. — Sygn. 66. I. czasop. — Wyd. Maksymilian Skoraszewski; więcej numerów nie wyszło. — Estr. IV. 266.
122. GAZETA Literacka Wileńska. 1806. 8⁰.
Numer 1. — Sygn. 446. III. czasop. — Wyd. Gottfried Ernest Groddek i Kazimierz Kontrym; tygodnik; ostatni numer 52 z r. 1806. Bibl. Jag. posiada 1806. — Ciechowski 1910. II. 47—48; Estr. II. 85.
123. ALMANACH Lubelski na Rok 1815 dla Amatorów Literatury Ojczystej. Lublin 1815. 16⁰.
K. tytułowa. — Sygn. 6077. I. czasop. — Wyd. Klemens Urmowski. — Estr. IV. 607.
124. PAMIĘTNIK Lwowski. Lwów 1816. 8⁰.
Tom I. — Sygn. 26. I. czasop. — Wyd. K. Wild, red. Adam T. Chłędowski, ostatni tom red. Walenty Chłędowski; przestał wychodzić w r. 1819. Bibl. Jag. posiada komplet. — Pogląd; Zawadzki 46—47; Potocki. Sejmiki 408; Nadolski 453—454; Estr. I. 192.
125. WANDA. Warszawa 1820. 8⁰.
Tom I. — Sygn. 49. I. czasop. — Red. Br. Kiciński; wychodziła jako dalszy ciąg «Tygodnika Polskiego»; przestała wychodzić w r. 1822. Bibl. Jag. posiada 1820, 1821 (br. T. IV), 1822 (br. T. I). — Gąsiorowska 139; Estr. V. 12—14.
126. ASTREA. Warszawa 1821. 8⁰.
Tom I. nr 1. — Sygn. 13. I. czasop. — Red. Franciszek Grzymała; wyszło tomów pięć w l. 1821—1825. Bibl. Jag. posiada 1821—1825. — Majeranowski 39—40; Gąsiorowska 137—138; Estr. II. 92.

127. **GAZETA Literacka.** Warszawa 1821. 4°.
Numer 1. — Sygn. 453. III. czasop. — Wyd. Walenty Chłędowski; tygodnik; przestała wychodzić w r. 1822. Bibl. Jag. posiada 1821—1822. — Majeranowski 57—58; Estr. II. 20—21.
128. **PAMIĘTNIK Galicyjski.** Lwów 1821. 8°.
Tom I. — Sygn. 81. I. czasop. — Red. Ferdynand Chotomski i Eugeniusz Brocki; miesięcznik literacki; przestał wychodzić po dwóch tomach w grudniu 1821 r. Bibl. Jag. posiada 1821 w komplecie. — Pogląd; Dziennikarstwo 1861. II. 170; Naldowski 454; Estr. I. 206.
129. **BRONISŁAWA** czyli Pamiętniki Polek. Warszawa 1822. 8°.
Numer 2. — Sygn. 1021. I. czasop. — Red. Wanda Malecka; w r. 1822 wyszedł nr 1—3, w r. 1823 nr 4. Bibl. Jag. posiada komplet. — Majeranowski 41—42; Estr. III. 50.
130. **DZIENNIK Nadwiślański.** Warszawa 1822. 8°.
Kwartał I. — Sygn. 2262. II. czasop. — Wyd. T. Krępowiecki; wychodził co 10 dni; ukazało się w r. 1822 tylko 9 numerów, po czym pismo przestało wychodzić. Bibl. Jag. posiada 1822 w komplecie. — Estr. I. 441.
131. **FLORA. Rocznik Damski.** Warszawa 1822. 16°.
K. tytułowa. — Sygn. 1004. I. czasop. — Czasopismo literackie z nutami i portretami. Bibl. Jag. posiada 1822 w komplecie. — Potocki 15—16; Estr. I. 503.
132. **KURIER Dla Płci Pięknej...** Warszawa 1823. 8°.
Numer 1. — Sygn. 16. I. czasop. — Red. Hilary Zaleski; wychodził trzy razy tygodniowo; przestał wychodzić w r. 1823. Bibl. Jag. posiada styczeń—maj 1823. — Estr. V. 232.
133. **LECH.** Warszawa 1823. 8°.
Tom I. nr 1. — Sygn. 15. I. czasop. — Wyszły w r. 1823 i 1824 dwa tomy po dziewięć zeszytów. Bibl. Jag. posiada 1823—1824. — Estr. II. 556.

134. MUZA Nadwiślańska. Kraków 1823. 8⁰.
 Tom I. — Sygn. 6. I. czasop. — Wyd. Konstanty Majeranowski; ukazał się tylko tom pierwszy; wychodziła zamiast «Pszczółki Krakowskiej». Bibl. Jag. posiada 1823 w komplecie. — Bąkowski 164—165; Estr. III. 43.
135. JUTRZENKA. Warszawa 1824. 16⁰.
 K. tytułowa. — Sygn. 430. I. — Wyszła również na r. 1825. Bibl. Jag. posiada 1824 w trzech odmiennych wydaniach. — Potocki. Sejmiki 404—405; Estr. II. 310.
136. ROCZNIK Damski. Warszawa 1824. 16⁰.
 K. tytułowa. — Sygn. 70. I. czasop. — Wyd. Józef Kurzewski; więcej nie wyszło. — Estr. II. 534.
137. BIBLIOTEKA Polska. Warszawa 1825. 8⁰.
 Tom I. — Sygn. 154. II. czasop. — Wyd. Franciszek Salezy Dmochowski; kwartalnik; kwartał czwarty z r. 1826 wyszedł w r. 1827 i na tym pismo zamknięto. Bibl. Jag. posiada 1825 (br. T. IV), 1826. — Estr. I. 520.
138. DZIENNIK Warszawski. Warszawa 1825. 8⁰.
 Tom I. — Sygn. 57. I. czasop. — Zaczął wychodzić w czerwcu 1825 pod red. M. Mochnackiego i M. Podczaszyńskiego; w połowie 1826 r. Mochnacki przeszedł do redakcji «Gazety Polskiej», a wtedy pismo prowadził Jan Kazimierz Ordyniec; miesięcznik, organ romantyków; przestał wychodzić w r. 1830. Bibl. Jag. posiada 1825—1829. — K. Wł. Wójcicki. Warszawa i jej społeczność w początkach naszego stulecia. Warszawa 1875, str. 115—116; J. Kucharzewski 25; Estr. I. 445.
139. WANDA, Wiązanie na Rok 1825 Płci Pięknej... Poświęcone. Warszawa 1825. 8⁰.
 K. tytułowa. — Sygn. 1005. I. czasop. — Wyd. A. Brzezina. Bibl. Jag. posiada 1825 w komplecie. — Potocki. Sejmiki 405—406; Estr. V. 12.

140. POLNISCHE Miscellen. Warschau 1826. 8°.
Numer 1. — Sygn. 117. I. czasop. — Wyd. August v. Drake; miesięcznik, zawierający m. i. przekłady poezji Mickiewicza i Brodzińskiego; przestał wychodzić w r. 1827. Bibl. Jag. posiada 1826 nr 1. — Estr. I. 337—338.
141. ROZRYWKI Przyjemne i Pożyteczne. Kraków 1826. 16°.
Tom I. — Sygn. 82. I. czasop. — Wyd. Konstanty Majeranowski; w r. 1826 wyszło tomików sześć, w r. 1827 trzy; od t. V pt. «Flora Polska». Bibl. Jag. posiada 1826—1827. — Dziennikarstwo 1861. II. 165; Bąkowski 165; Estr. III. 43.
142. CHWILA Spoczynku. Warszawa 1827. 8°.
Numer 2. — Sygn. 71. I. czasop. — Przestała wychodzić po dziewięciu numerach w r. 1827. Bibl. Jag. posiada 1827 w komplecie. — Estr. I. 211.
143. KURIER Krakowski Płci Pięknej i Literaturze Poświęcony. Kraków 1827. 8°.
Numer 2. — Sygn. 277. II. czasop. — Wyd. Hilary Meciszewski; wyszło 27 numerów od 20. I do 28. VII. Bibl. Jag. posiada 1827 nr 1—27. — Estr. II. 532—533.
144. PĄTNIK Narodowy... Lwów 1827. 16°.
Tom I. — Sygn. 90. I. czasop. — Wyd. Ludwik Piątkiewicz; wyszedł tylko tom pierwszy. Bibl. Jag. posiada 1827 w komplecie. — Pogląd 1853, nr 10; Estr. III. 379.
145. POLIHYMNIA czyli Piękność Poezji... Lwów 1827. 8°.
Tom I. — Sygn. 808. I. — Wyd. Jan Julian Szczepański; przestała wychodzić w r. 1828 po ukazaniu się szóstego tomu. Bibl. Jag. posiada 1827—1828. — Estr. IV. 437.
146. MOTYL. Warszawa 1828. 8°.
Numer 1. — Sygn. 161. II. czasop. — Red. Włodzimierz Lubbecki; wychodził co trzy dni w l. 1828—1831; czasopismo literackie. Bibl. Jag. posiada 1828 kwart. I, II; 1829 kwart. I, II. — Estr. II. 624.

147. WANDA. Tygodnik Nadwiślański. Warszawa 1828. 8°.
 Numer 1. — Sygn. 53. I. czasop. — Wyd. Wanda Malecka;
 wyszedł w r. 1828 nr 1—12. Bibl. Jag. posiada 1828 w kom-
 plecie. — Estr. III. 50.
148. MELITELE. Noworocznik. Warszawa 1829. 8°.
 K. tytułowa. — Sygn. 85716. I, 85717. I. — Wyd. Antoni
 Edward Odyniec; przestał wychodzić w r. 1830. Bibl. Jag. posiada
 1829, 1830. — Potocki 19—22; Estr. III. 275—276.
149. PAMIĘTNIK Sandomierski. Warszawa 1829. 8°.
 Tom I. — Sygn. 19497. I. — Wyd. Tomasz Ujazdowski; uka-
 zały się w r. 1829 i 1830 dwa tomy w ośmiu zeszytach. Bibl.
 Jag. posiada 1829—1830. — Estr. IV. 593—594.
150. DEKAMERON Polski. Warszawa 1830. 16°.
 Numer 1. — Sygn. 58. I. czasop. — Wyd. Jan Kazim. Ordy-
 niec; pismo literackie, wychodziło co 10 dni; przestało wycho-
 dzić z końcem 1830 r. Bibl. Jag. posiada 1830 w komplecie. —
 Estr. III. 311.
151. HALICZANIN. Lwów 1830. 8°.
 Tom. I. — Sygn. 126. II. czasop. — Wyd. Walenty Chłędowski;
 wyszły dwa tomy w r. 1830. Bibl. Jag. posiada 1830 w kom-
 plecie. — Pogląd 1853, nr 14; Dziennikarstwo 1861, II. 409;
 Zawadzki 48—52; Nadolski 445; Estr. I. 193.
152. PAMIĘTNIK dla Płci Piękiej. Warszawa 1830. 8°.
 Tom I. — Sygn. 42. I. czasop. — Wyd. Leon Zienkowiez
 i Konstanty Gaszyński; wyszły w r. 1830 trzy tomy. Bibl. Jag.
 posiada 1830 w komplecie. — M. Reiter. Nieznany tom «Pa-
 miętnika dla Płci Piękiej» z r. 1830. Pamiętnik Literacki. Lwów
 1904 str. 435—440; Estr. V. 303.
153. SARMATKA. Pismo dla Polek. Warszawa 1830. 8°.
 Numer 1. — Sygn. 2889. II. czasop. — Więcej nie wyszło. —
 Estr. IV. 182.

154. ROCZNIKI Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk.
Warszawa 1802. 8°.

Tom I. — Sygn. 19. I. czasop. — Przestały wychodzić w r. 1830.
Bibl. Jag. posiada 1802—1830. — Al. Kraushar. Towarzystwo
Warszawskie Przyjaciół Nauk 1800—1832. Kraków—Warszawa
1900—1906. I. 246, 267, 283, II. 67, III. 25, VI, 306, 391, VII.
48, VIII. 420 i nast.; Estr. IV. 70—74.

155. PAMIĘTNIK Zagraniczny Naukowy, Historyczny i Polityczny.
Warszawa 1816. 8°.

Numer 1. — Sygn. 270. II. czasop. — Tygodnik, wyd. Fran-
ciszek Giżycki; przestał wychodzić 28. VI. 1816, ostatni nr 24.
Bibl. Jag. posiada 1816 nr 1—24. — Estr. II. 38.

156. ROCZNIK Towarzystwa Naukowego z Uniwersytetem Kra-
kowskim Połączonego. Kraków 1817. 8°.

Tom I. — Sygn. 100326. II. — Przestał wychodzić w r. 1872.
Bibl. Jag. posiada 1817—1872. — Dziennikarstwo 1861. II.
166—167; Estr. IV. 59—65.

157. ĆWICZENIA Naukowe. Warszawa 1818. 8°.

Tom I. — Sygn. 147. II. czasop. — Wychodził «Oddział lite-
ratury» i «Oddział matematyczno-fizyczny»; w r. 1819 pt. «Pa-
miętnik Naukowy»; redaktorem Oddz. mat.-fiz. był Franciszek
Skomorowski. Bibl. Jag. posiada 1818—1819. — Majeranowski
42; S. Dickstein. Pierwsze czasopismo matematyczno-fizyczne pol-
skie. Prace Matematyczne, t. VII, i odb. Warszawa 1903;
Estr. IV. 264—265.

158. PAMIĘTNIK Umiejętności, Sztuk i Nauk. Warszawa 1824. 8°.

Numer 1. — Sygn. 195. II. czasop. — Czasopismo poświęcone
fizyce, chemii itd.; ukazały się trzy tomy w l. 1824—1826.
Bibl. Jag. posiada 1824—1826. — Estr. III. 347.

159. CZASOPISMA Naukowy Księgozbioru Publicznego Imienia Osso-
lińskich. Lwów 1828. 8°.

Zeszyt 1. — Sygn. 121. II. czasop. — Red. ks. Franciszek Siar-
czyński, od r. 1831 do r. 1834 Konstanty Słotwiński, po czym prze-

stał wychodzić; w r. 1842 pod red. A. Kłodzińskiego zaczyna wychodzić pt. «Biblioteka Nauk. Zakładu im. Ossolińskich»: w r. 1845 znowu przerwa; ukazuje się dopiero w l. 1847—1848 pod red. A. Kłodzińskiego i W. Pola; po nowej przerwie zaczyna wychodzić w r. 1862 pt. «Biblioteka Ossolińskich», poczet nowy, pod red. Aug. Bielowskiego; przestała wychodzić w r. 1869. Bibl. Jag. posiada 1828—1834, 1842—1844, 1847—1848, 1862, 1863 (br. T. II), 1864—1869. — Wł. [K. Wójcicki]. Biblioteka Naukowego Zakładu im. Ossolińskich jako dalszy ciąg Czasopisma naukowego. Biblioteka Warszawska 1842. III. 621—625; Pogląd 1853 nr 14; Dziennikarstwo 1861, II. 173—175; G. E[hrenberg]. Bibl. Ossol. poczet nowy. Biblioteka Warsz. 1863. II. 135—147; Zawadzki 111—114; Nadolski 455; Estr. I. 107, IV. 231, 280.

160. ROZMAITOŚCI Naukowe. Kraków 1828. 4°.

Numer 1. — Sygn. 369. III. czasop. — Red. Jan Załuski, współwyd. J. S. Bandtkie; ukazały się trzy numery, drugi w r. 1829, trzeci w r. 1831. Bibl. Jag. posiada 1828, 1829, 1831. — Bąkowski 166; Estr. IV. 102.

161. PAMIĘTNIK Krakowski Nauk i Sztuk Pięknych. Kraków 1830. 8°.

Tom I poszyt 1. — Sygn. 100. I. czasop. — Wyd. Jan Załuski, red. J. S. Bandtkie; wyszły trzy poszyty do listopada 1830 r. Bibl. Jag. posiada 1830 w komplecie. — Bąkowski 167; Estr. III. 344.

162. PAMIĘTNIK Umiejętności Moralnych i Literatury. Warszawa 1830. 8°.

Tom I. — Sygn. 192. II. czasop. — Wyd. Krystyn Lach Szyrma; wyszły cztery tomy w 12 zeszytach; pisali tu między innymi: J. Lelewel, Jan Śniadecki, Br. Trentowski, J. Korzeniowski, Fr. Skarbek. Bibl. Jag. posiada 1830 w komplecie. — Estr. IV. 472.

163. ROCZNIK Teatru Narodowego Warszawskiego od 1. I. 1809 do 1. I. 1810. Warszawa 1810. 16°.

K. tytułowa. — Sygn. 27099. I. — Wyd. Andrzej Zalewski; wychodził w l. 1808—1818. Bibl. Jag. posiada 1809/10, 1810/11, 1813/14—1816/17. — Estr. IV. 57.

164. ROCZNIK Teatru Polskiego we Lwowie. Lwów 1815/16. 16°.

K. tytułowa. — Sygn. 69. I. czasop. — Bibl. Jag. posiada 1815/16, 1822/23. — Estr. IV. 57.

165. TYGODNIK Muzyczny. Warszawa 1820. 8°.

Numer 1. — Sygn. 3862. II. — Pierwsze polskie czasopismo muzyczne; red. Karol Kurpiński; w r. 1821 pt. «Tygodnik Muzyczny i Dramatyczny»; przestał wychodzić w r. 1821. Bibl. Jag. posiada komplet. — Estr. IV. 562—563.

CZASOPISMA DLA DZIECI

166. ROZRYWKI dla Dzieci. Warszawa 1824. 8°.

Numer 1. — Sygn. 315. II. czasop. — Wyd. Klementyna z Tańskich Hoffmannowa; miesięcznik; przestał wychodzić w r. 1828. Bibl. Jag. posiada komplet. — P. Chmielowski. Klementyna z Tańskich Hoffmannowa. Petersburg 1898. str. 31—39; Estr. II. 140.

167. TYGODNIK dla Dzieci. Warszawa 1829. 8°.

Tom II. — Sygn. 34571. I. — Red. Ignacy Chrzanowski; przestał wychodzić 1829 nr 48. Bibl. Jag. posiada 1829. T. II. — Estr. IV. 549.

168. DZIENNIK dla Dzieci. Warszawa 1830. 16°.

Numer 226. — Sygn. 34990. I. — Wyd. Stanisław Jachowicz i Ignacy Chrzanowski; wychodził codziennie; przestał wychodzić 31. XII. 1830 r. Bibl. Jag. posiada 1830 nr 224—299. — Estr. II. 183.

169. ZIEMOMYSŁ. Pismo Czasowe dla Dzieci. Warszawa 1830. 8°.

Tom I. nr 1. — Sygn. 41. I. czasop. — Wyd. J. K. Chrucki; dwutygodnik; przestał wychodzić dn. 15. XII. 1830. Bibl. Jag. posiada 1830 w komplecie. — Estr. V. 300.

CZASOPISMA PRAWNICZE, EKONOMICZNE, GÓRNICZE, TECHNICZNE,
FIZYCZNE, MATEMATYCZNE

170. THEMIS Polska... Warszawa 1828. 8°.

Tom I. — Sygn. 7797. II. — Red. Romuald Hube; przestała wychodzić w r. 1830 po ukazaniu się tomu ósmego. Bibl. Jag. posiada 1828—1830. — J. Kucharzewski 28—29; Estr. IV. 504.

171. DZIENNIK Ekonomiczny Zamojski. Zamość 1803. 8°.

Numer 1. — Sygn. 2506. II. czasop. — Wyd. Bazyli Kukolnik i Wojciech Gutkowski, miesięcznik; przestał wychodzić w r. 1804. Bibl. Jag. posiada 1803—1804. — F. Kucharzewski 6—11; Estr. I. 440.

172. DOSTRZEGACZ Ekonomiczny i Polityczny Lubelski. Lublin 1816. 4°.

Numer 2. — Sygn. 436. III. czasop. — Wychodził dwa razy tygodniowo, ostatni numer 47 z dn. 9 września 1816. Bibl. Jag. posiada 1816. — Estr. I. 335.

173. PAMIĘTNIK Górnictwa i Hutnictwa. Warszawa 1830. 8°.

Tom I. — Sygn. 3029. II. czasop. — Wyd. Jerzy Bogumił Pusch i Łukasz Florentyn Reklewski; wyszedł tylko t. I. — F. Kucharzewski 53—54; Estr. III. 603.

174. PAMIĘTNIK Warszawski Umiejętności Czystych i Stosowanych. Warszawa 1829. 8°.

Tom I. — Sygn. 191. II. czasop. — Wyd. K. L. Szyrma, M. A. Pawłowicz, S. F. Janicki; wyszły w r. 1829 cztery tomy. Bibl. Jag. posiada 1829 w komplecie. — F. Kucharzewski 37—40; Estr. III. 347.

175. **PIAST** czyli Pamiętnik Technologiczny... Warszawa 1829. 16°.

Tom IV. — Sygn. 1034. I. czasop. — Wyd. Józef Wawrzyniec Krasiński, potem Jędrzej Radwański; wyszło w l. 1829—1830 tomików 24; pierwsze cztery ukazały się w r. 1830 w drugim wydaniu. Bibl. Jag. posiada 1829—1830. — F. Kucharzewski 48—53; Estr. II. 471.

176. **IZYS** Polska czyli Dziennik Umiejętności... Warszawa 1820. 8°.

Tom I. — Sygn. 346. II. czasop. — Wyd. Gracjan Korwin; miesięcznik; przestał wychodzić w r. 1828. Bibl. Jag. posiada 1820—1823/4, 1826—1827/8. — F. Kucharzewski 17—32; Estr. II. 435.

177. **PAMIĘTNIK** Fizycznych, Matematycznych i Statystycznych Umiejętności... Warszawa 1830. 8°.

Zeszyt 4. — Sygn. 70357. II. — Wyd. M. A. Pawłowicz i St. Janicki; miesięcznik; wyszło w r. 1830 zeszytów 10. Bibl. Jag. posiada 1830 nr 4—10. — F. Kucharzewski 40—44; Estr. III. 365.

CZASOPISMA ROLNICZE, OGRODNICZE, LEŚNE, GOSPODARSKIE

178. **GOSPODARZ** Krakowski. Kraków 1811. 16°.

Numer 1. — Sygn. 1014. I. czasop. — Wyd. Franciszek Borgiaz Piekarski; więcej numerów nie ukazało się. — Estr. III. 382.

179. **DZIENNIK** TOWARZYSTWA Królewskiego Rolniczego. [Warszawa 1812?]. 8°.

Numer 1. — Sygn. 70489. I. — Na k. 1 u góry tytuł: «Dziennik Gospodarczo-Rolniczy»; data niepewna; ukazały się tylko dwa numery. Bibl. Jag. posiada [1812] nr 1—2. — Estr. I. 440.

180. **PAMIĘTNIK** Rolniczy Warszawski. 1817. 8°.

Część 3. — Sygn. 70494. I. — Wyszły cztery części w r. 1817. Bibl. Jag. posiada 1817 cz. 3. — Estr. III. 345.

181. **DZIENNIK Ogrodniczy.** Kraków 1829. 8°.

Kwartał I. — Sygn. 2503. II. czasop. — Wyd. Stanisław Wodzicki; kwartalnik; przestał wychodzić w 1835 r. Bibl. Jag. posiada 1829, 1830, 1831/3, 1834/5. — Estr. V. 126.

182. **GAZETA Ogrodnicza.** Lwów 1830. 4°.

Numer 1. — Sygn. 1486. II. czasop. — Wyd. Aleksander Gajecki; tygodnik; przestała wychodzić na nrze 39 z 26. XI. 1830 r. Bibl. Jag. posiada 1830 w komplecie. — Estr. II. 4.

183. **ROCZNIK Ogrodniczy Powszechny...** Warszawa 1830. 8°.

K. tytułowa. — Sygn. 54318. II, 54010. II, 48203. II. — Wyd. Strumiło Józef; następne roczniki wyszły w r. 1844, 1865. — Bibl. Jag. posiada 1830, 1844, 1865. — Estr. IV. 395.

184. **SYLWAN.** Warszawa 1820. 8°.

Tom. I. — Sygn. 2502. II. czasop. — Wyd. staraniem Głównego Zarządu Dóbr i Lasów w Król. Polskim, red. Ludwik Plater; wychodził jeden tom rocznie; ostatni tom 24 ukazał się w r. 1859 za lata 1854—58. Bibl. Jag. posiada 1820—1834. — F. Kucharzewski 34—35; Estr. IV. 423—424.

185. **DZIENNIK Gospodarski Krakowski.** Kraków 1806. 8°.

Numer 2. — Sygn. 2505. II. czasop. — Wyd. Feliks Radwański w l. 1806—1807; miesięcznik. Bibl. Jag. posiada 1806—1807. — F. Kucharzewski 12; Estr. I. 440.

186. **SŁOWIANIN, Tygodnik dla Rzemiosł, Rolnictwa, Handlu...** Warszawa 1829. 8°.

Tom I. — Sygn. 2886. II. czasop. — Wyd. Adam Maksymilian Kitajewski, wyszły dwa tomy, drugi w r. 1830. Bibl. Jag. posiada 1829, 1829/30. — F. Kucharzewski 44—48; Estr. II. 380.

CZASOPISMA LEKARSKIE I FARMACEUTYCZNE

187. **DZIENNIK Zdrowia...** Warszawa 1801. 8°.

Numer 1. — Sygn. 2213. I. czasop. — Pierwsze pismo lekarskie w języku polskim; wyd. Leopold Lafontaine; miesięcznik; ostatni nr 12 wyszedł w czerwcu 1802. Bibl. Jag. posiada 1801—1802. — Wrzosek 3—8; o Lafontainie: K. Wł. Wójcicki. Warszawa i jej społeczność w początkach naszego stulecia. Warszawa 1875 str. 20—21; St. Kościński. Słownik lekarzów polskich. Warszawa 1883, str. 261—262; Estr. II. 543.

188. **PAMIĘTNIKI Towarzystwa Lekarskiego Wileńskiego.** 1818. 8°.

Tom I. — Sygn. 3046. II. czasop. — Wyd. komitet: A. Becu, Mikołaj Mianowski, Józef Frank, potem Michał Homolicki; organ Towarzystwa Lekarskiego Wileńskiego; t. II wyszedł w marcu 1821 r. Bibl. Jag. posiada 1818, 1821. — Wrzosek 10; Zahorski 132—133; Estr. III. 348.

189. **DZIENNIK Medycyny, Chirurgii i Farmacji.** Wilno 1822. 8°.

Tom I. — Sygn. 2533. II. czasop. — Wyd. Cesarskie Towarzystwo Lekarskie w Wilnie; red. komitet: J. Frank, W. Pelikan, M. Malinowski, Fr. J. Wolfgang, T. Porcjanko; kwartalnik; po ukazaniu się drugiego tomu wydawnictwo przerwano; w r. 1825 Towarzystwo Lekarskie postanowiło pismo wznowić, ale trzeci i ostatni tom ukazał się dopiero w r. 1830. Bibl. Jag. posiada 1822 nr 1—4, 1830 nr 1. — Wrzosek 10—11. Zahorski 133—134; Estr. I. 441.

190. **PAMIĘTNIK Lekarski Warszawski.** 1828. 8°.

Tom I. poszyt 1. — Sygn. 2877. II. czasop. — Wyd. Wilhelm Malcz; tom drugi ukazał się w r. 1828/9. Bibl. Jag. posiada 1828, 1828/9. — Estr. III. 49.

191. **MAGAZIN für Heilkunde und Naturwissenschaft in Polen.** Warschau 1828. 8°.

Zeszyt 1. — Sygn. 2215. I. czasop. — Wyd. Leopold Leo; w r. 1828 wyszło zeszytów cztery, w r. 1829 dwa. Bibl. Jag. posiada 1828 (br. 2), 1829. — Estr. II. 575.

192. **PAMIĘTNIK Farmaceutyczny Wileński.** Wilno 1820. 8°.
 Numer 1. — Sygn. 2535. II. czasop. — Organ Wydziału Farmaceutycznego w Towarzystwie Medycznym Wileńskim; ukazały się w r. 1820 dwa tomy po cztery zeszyty. Bibl. Jag. posiada 1820, t. I. — Wrzosek 10; Zahorski 163; Estr. III. 345.

CZASOPISMA HUMORYSTYCZNE I SATYRYCZNE

193. **GEŁACZ.** Wilno 1817. 8°.
 Numer 3. — Sygn. 1422. II. czasop. — Wyd. Ignacy Łagiewnicki; czasopismo satyryczne; wyszło pięć numerów w r. 1817. Bibl. Jag. posiada 1817, nr 1—4. — Chmielowski 110—111, 161; Estr. II. 23.
194. **MOMUS.** Warszawa 1820. 8°.
 Numer 1. — Sygn. 255. II. czasop. — Wyd. Alojzy Żółkowski; tygodnik satyryczny, wych. 1820, 1821, 1824, 1829, 1836. Bibl. Jag. posiada 1820 T. I—III. — K. Wł. Wójcicki. Warszawa i jej społeczność w początkach naszego stulecia. Warszawa 1875, str. 94—108; Estr. V. 325—326.
195. **PASZTET nie z Truflami, ale z Facecjami.** [Warszawa 1822]. 8°.
 K. tytułowa. — Sygn. 4156. I. czasop. — Wyd. Franciszek Hempel; wyszły dwie «schadzki», każda zawiera trzy «koleje». Bibl. Jag. posiada 1822, schadzka 1—2. — Estr. III. 358.
196. **ŚMIESZEK.** Warszawa 1827. 8°.
 Tomik I. nr 1. — Sygn. 292. II. czasop. — Wyd. Jankowski; wychodził dwa razy tygodniowo; przestał wychodzić w r. 1829. Bibl. Jag. posiada 1827. — Estr. IV. 292.
197. **BAŁAMUT Petersburski** 1830 Roku. St. Petersburg 1830. 4°.
 Numer 1. — Sygn. 439. III. czasop. — Wyd. Adam Rogalski, potem Józef Sękowski; tygodnik satyryczny o charakterze moralizatorskim; w r. 1831 na karcie tytułowej rocznika: «Bałamut. Satyryk Jowialista», zaś w główce numeru: «Bałamut»; przestał wychodzić w r. 1836. Bibl. Jag. posiada 1830—1835, 1836

(br. 4—11, 13 n). — P. Bańkowski. Kartka z dziejów polskiego życia umysłowego nad Newą. Myśl Narodowa, Petrograd 1916, nr 5/6; Estr. I. 61—62.

CZASOPISMA RÓŻNEJ TREŚCI

198. GAZETA Południowo-Pruska. Poznań 1800. 8°.

Numer 81. — Sygn. 1030. I. czasop. — Zaczęła wychodzić w r. 1796, dwa razy tygodniowo; red. Stanisław Ziolecki; z chwilą wkroczenia Davoust'a do Poznania 8. XI. 1806 przestaje się w «Gazetę Poznańską» i wychodzi najpierw dwa, potem cztery razy tygodniowo; od 21. VI. 1815 pt. «Gazeta Wielkiego Księstwa Poznańskiego»; przestała wychodzić w czerwcu 1865 r. Bibl. Jag. posiada 1800 nr 80—104. — Kierski 7—9; Karwowski 4—10; Jarochoński 19—21; [M. Moty]. Przechadzki po mieście. Poznań 1888. I. 109—112; E. Słabęcka. Dzieje Gazety W. Księstwa Poznańskiego w latach 1815—1865, z uwzględnieniem biografii redaktorów. Kronika m. Poznania. Poznań 1935, nr 4; Estr. II. 22.

199. PISMO Miesięczne Prus Południowych. Poznań 1802. 8°.

Tom I. cz. 1. — Sygn. 101. I. czasop. — Wyd. J. L. Schwartz; miesięcznik; upadł w listopadzie 1806 r. po wejściu Francuzów do Poznania. Bibl. Jag. posiada 1802/3, t. I—II. — Kierski 10—13; Jarochoński 23—25; Estr. III. 410.

200. GAZETA Litewska. Wilno 1804. 8°.

Numer 1. — Sygn. 123. II. czasop. — Tygodnik; przestał wychodzić w r. 1804. Bibl. Jag. posiada 1804 (br. 5, 6, 14, 20, 21). — Ciechowski 1910. II. 43; Estr. I. 246.

201. TYGODNIK Wileński. Wilno 1804. 16°.

Numer 2. — Sygn. 108. I. czasop. — Wyd. M. Olszewski; przestał wychodzić z końcem 1806 r. Bibl. Jag. posiada 1804 w komplecie. — Ciechowski 1910. III. 20—24; Estr. IV. 580—583.

202. **DZIENNIK Wileński. Wilno 1805. 8°.**

Numer 1. — Sygn. 129. II. czasop. — Red. K. Kontrym, J. Śniadecki, Ign. Jundziłł; miesięcznik; w r. 1806 przerwa, potem znowu wychodzi od r. 1815; w r. 1826 podzielił się na następujące oddziały: Historia i literatura, Literatura nadobna, Umiejętności i sztuki, Nowiny naukowe, Nauki stosowane. Bibl. Jag. posiada 1805—1806, 1815—1830. — Majeranowski 43—44; Chmielowski 52—53, 161; J. Bieliński. «Dziennik Wileński» przed stu laty. Dziennik Wileński 1906, nr 1; Ciechowski 1910. II. 43—47, IV. 67—68; J. Kucharzewski 11—13; Estr. I. 445—446.

203. **DER BEOBACHTER an der Weichsel. Pless 1806. 8°.**

Kwartal I. — Sygn. 4246. II. czasop. — Wyd. Carl Benjamin Feistel; tygodnik; przestał wychodzić w r. 1807. Bibl. Jag. posiada 1806—1807. — Estr. I. 87.

204. **GAZETA Poznańska. 1806. 8°.**

Numer 93. — Sygn. 1653. IV. czasop. — Z chwilą wkroczenia Davoust'a dn. 8. XI. 1806 do Poznania «Gazeta Prus Południowych» przybrała tytuł «Gazeta Poznańska»; wychodziła cztery razy tygodniowo w l. 1806—1815. Bibl. Jag. posiada 1806 (br. 1—95), 1815, 1836, 1839—1846, 1847 (br. 228—253), 1848 (br. 1—170). — Kierski 7—9; Karwowski 5; Estr. II. 22.

205. **GAZETA Lwowska. 1812. 4°.**

Numer 2. — Sygn. 501. IV. czasop. — Założyciel i red. F. Kratter; wych. od r. 1811 do dnia dzisiejszego. Bibl. Jag. posiada 1811—1813, 1814 (br. 103), 1815—1827, 1828 (br. 94, 95, 116 i n.), 1829—1834, 1836—1841, 1842 (br. 1—38), 1843—1847, 1848 (br. 116 i n.), 1850—1857, 1859 (br. 1—146), 1860—1914, 1917 i nast. — Dziennikarstwo 1861. II. 160; Stulecie Gazety Lwowskiej Lwów 1911, T. I: W. Bruchnalski. Historia Gazety Lwowskiej. 1811—1838, Br. Gubrynowicz, toż 1848—1862, K. Ostaszewski-Barański, toż 1862—1873, L. Finkel, toż 1873—1883, Br. Gubrynowicz i M. Rolle, toż 1883—1911.

206. **MAGAZYN Zabaw Moralnych...** Wilno 1812. 8⁰.
Tom II. — Sygn. 57365. I. — Przestał wychodzić po t. II.
Bibl. Jag. posiada 1812, T. I—II. — Estr. III. 37.
207. **MISCELLANEA Cracoviensia.** Kraków 1814. 4⁰.
Fasc. I. — Sygn. 268. II. III. czasop. — Wyd. Jerzy Samuel
Bandtkie; w r. 1815 wyszedł fasc. II. Bibl. Jag. posiada 1814,
1815, 1829. — Dziennikarstwo 1861. II. 166; Bąkowski 166;
Estr. III. 144.
208. **LEMBERGER Zeitung.** Lemberg 1814. 4⁰.
Numer 1. — Sygn. 101701. II. — Wych. w l. 1813—1848.
Bibl. Jag. posiada 1814. — Estr. V. 282—283.
209. **PAMIĘTNIK Magnetyczny Wileński.** Wilno 1816. 8⁰.
Tom I. — Sygn. 91. I. czasop. — Wyd. Ign. Em. Lachnicki;
od r. 1816 do r. 1818 po jednym tomie rocznie. Bibl. Jag. posiada
1816 do r. 1818. — Chmielowski 85—94, 161; Ciechowski 1910
III. 25—28; Estr. II. 541.
210. **PUSTELNIK z Krakowskiego Przedmieścia.** Warszawa
1816. 16⁰.
Numer 1. — Sygn. 105867. I. — Wyd. Gerard Maurycy Witow-
ski; ukazały się dwa tomy, na karcie tytułowej obu data 1818;
tomy składają się z 41 numerów, drukowanych in continuo,
ostatni z 18. XII. 1817 r. Bibl. Jag. posiada 1816/7 w komple-
cie. — Estr. V. 110.
211. **WIADOMOŚCI Brukowe czyli Rozmowa na Placu pod Ra-
tuszem Wielkiego X. z Małym x.** Wilno 1816. 8⁰.
Numer 1. — Sygn. 406. III. czasop. — W r. 1816 nr. 2 pt. «Wia-
domości Brukowe czyli Przechadzka na Zamkowej Górze», od
nr. 3 i 4 pt. «Wiadomości Brukowe»; tygodnik; przestał wy-
chodzić w r. 1822. Bibl. Jag. posiada 1816—1822. — Zdz. Hor-
dyński. O Towarzystwie Szubrawców. Lwów 1883 str. 13 i nast.,
odb. z Przewodnika Nauk. i Liter.; Chmielowski 54—57; Cie-
chowski 1910. II. 57—66, III. 13—20; J. Kucharzewski 13—14;
Estr. V. 80.

212. ROZMAITOŚCI. Lwów 1817. 4°.

Numer 1. — Sygn. 361. III. czasop. — Red. F. Kratter, potem J. Bensa, K. Szajnocha; wychodziły nieregularnie, dwa albo trzy razy tygodniowo; przestały wychodzić w r. 1859, z przerwą w l. 1849—1853. Bibl. Jag. posiada 1817—1829, 1832, 1833 (br. 1—26, 40 i n.), 1834—1847, 1854—1857, 1859. — Dziennikarstwo 1861. II. 171—174; Zawadzki 43—45; W. Bruchnalski. Historia Rozmaitości, pisma dodatkowego do Gazety Lwowskiej. 1817—1848, 1854—1859. Stulecie Gazety Lwowskiej. Lwów 1912. T. II.; Estr. IV. 104—123.

213. TYGODNIK Wileński. Wilno 1817. 8°.

Tom III. nr 54. — Sygn. 235. II. czasop. — Założył w r. 1815 J. Lelewel, potem red. Ign. Szydłowski; w r. 1822 wyszedł ostatni tom trzynasty. Bibl. Jag. posiada 1815—1822. — Chmielowski 53—54, 161; Bąkowski 146; J. Kucharzewski 13; Estr. IV. 580—583.

214. ROCZNIK Towarzystwa Dobroczynności W. Miasta Krakowa i Jego Okręgu. Kraków 1818. 8°.

Numer 1. — Sygn. 7809. II. — Wychodził tom rocznie w l. 1818—1875. Bibl. Jag. posiada 1818—1826. — Estr. IV. 57—59.

215. ROZMAITOŚCI. Warszawa 1818. 4°.

Numer 2. — Sygn. 7314. II. czasop. — Dodatek do «Gazety Korespondenta Warszawskiego»; wychodziły w l. 1818—1839; w r. 1827 pt. «Rozmaitości Warszawskie». Bibl. Jag. posiada 1818—1820, 1821 (br. 1, 21 i n.), 1823 (br. 19, 21 i n.), 1824, 1825 (br. 10), 1826 (br. 6—8, 34, 37, 40, 42), 1827—1830, 1831 (nr. 15—17, 20 i n.), 1832—1838 (def.). — Estr. IV. 103—104.

216. TYGODNIK Polski i Zagraniczny. Warszawa 1818. 8°.

Numer 1. — Sygn. 49. I. czasop. — Wyd. Bruno Kiciński i Antoni Gorecki, a od r. 1820 również Fr. Dmochowski i Dom. Lisicki; kwartalnik; taki tytuł na okładce, zaś tytuł numeru: «Tygodnik»; przestał wychodzić w r. 1820. Bibl. Jag. posiada 1818—1820. — J. Kucharzewski 20—21; Estr. IV. 573—575.

217. KRONIKA. Warszawa 1819. 8°.

K. tytułowa. — Sygn. 170. II. czasop. — Wyd. Bruno Kiciński i Teodor Morawski; nr 2 wyszedł pt. «Kronika Drugiej Połowy r. 1819»; ostatni numer wyszedł w lipcu tegoż roku. Bibl. Jag. posiada r. 1819 w komplecie. — Gąsiorowska 67—69; Estr. II. 495.

218. PSZCZÓŁKA Krakowska. Kraków 1819. 8°.

Numer 2. — Sygn. 6. I. czasop. — Wyd. Konstanty Majeranowski; wychodziła w l. 1819—1822 trzy razy tygodniowo; od r. 1820 dodatek pt. «Telegraf», zaś w r. 1822 pt. «Krakus»; dn. 1. XII. 1822 Majeranowski ogłosił, że w miejsce «Pszczółki» zacznie wychodzić «Muza Nadwiślańska»; na zamknięcie wydawnictwa wpłynął zakaz wysyłania «Pszczółki» do tzw. krajów zabranych od 1. VII. 1822, a do Królestwa od 1. XII. 1822. Bibl. Jag. posiada 1819—1823. — Dziennikarstwo 1861. II. 162—165; Bąkowski 161—162; Kraushar 38—44, 50—54; Estr. III. 594—599.

219. DZIEJE Dobroczynności Krajowej i Zagranicznej... Wilno 1820. 4°.

K. tytułowa. — Sygn. 301. II. czasop. — Red. Chlebowski, Antoni Marcinowski; wych. w l. 1820—1824. Bibl. Jag. posiada 1820—1824. — Ciechowski 1910. III. 36; Estr. I. 436.

220. MIESIĘCZNIK Połocki. Połock 1820. 8°.

Tom IV. — Sygn. 17. I. czasop. — W r. 1818 ukazały się trzy tomy; w r. 1819 nie wychodził; przestał wychodzić w r. 1820. Bibl. Jag. posiada 1820, t. IV. — Chmielowski 57—70; Ciechowski 1910. III. 39—40; Estr. III. 129.

221. PSZCZOŁA Polska. Lwów 1820. 8°.

Tom I. — Sygn. 22. I. czasop. — Red. Walenty Chłędowski; miesięcznik; wyszedł w trzech tomach, każdy po cztery miesiące; przestał wychodzić w końcu r. 1820. Bibl. Jag. posiada 1820. — Pogląd 1853 nr. 10; Estr. III. 593—594.

222. KURIER Warszawski. Warszawa 1821. 8°.

Numer 1. — Sygn. 508. IV. czasop. — Wyd. Bruno Kiciński, potem L. A. Dmuszewski; wychodzi do dnia dzisiejszego. Bibl. Jag. posiada 1821, 1822 (br. 1), 1823—1830, 1831 (def.), 1832, 1834—1914 (z brakami), 1918 i n. — Historia Kuriera Warszawskiego. Kurier Warszawski. 1878 nr. 3, 23; Kurier Warszawski, książka jubileuszowa 1821—1896. Warszawa 1896, zawiera: cz. I. Wydawcy, redaktorowie, współpracownicy, cz. II. Autobiografia Kuriera Warszawskiego; J. Kucharzewski 23; Jarowski 535—536; Estr. II. 533—534.

223. MRÓWKA Poznańska. Poznań 1821. 8°.

Tom I. — Sygn. 7. I. czasop. — Red. Józef Franc. Królikowski, wyd. I. A. Munk; miesięcznik; przestał wychodzić w r. 1822. Bibl. Jag. posiada 1821—1822. — Kierski 13—18; Jarochoński 48—49; Karwowski 32—36; Estr. II. 493.

224. TELEGRAF. [Kraków] 1821. 8°.

Numer 1. — Sygn. 317. II. czasop. — Wyd. Konstanty Majeranowski, jako dodatek do «Pszczółki Krakowskiej»; ostatni numer 52 w r. 1821. Bibl. Jag. posiada 1821 (br. 2, 4, 8, 10—41, 45, 47, 52). — Bąkowski 162; Estr. IV. 496.

225. PAMIĘTNIK Zagraniczny. Warszawa 1822. 4°.

Numer 1. — Sygn. 274. II. czasop. — Wyd. Bruno Kiciński; przestał wychodzić w r. 1823. Bibl. Jag. posiada 1822. — Estr. III. 347.

226. PUSTELNIK Londyński z Ulicy Pikadilli... Warszawa 1822. 8°.

Numer 1. — Sygn. 6308. II. czasop. — Wyd. Konstanty Sztek; wyszło sześć numerów. Bibl. Jag. posiada 1822 nr 1—4, 6. — Majeranowski 46—53; Estr. III. 604.

227. WARSZAWIANIN. Warszawa 1822. 8°.

Numer 2. — Sygn. 54. I. czasop. — Wyd. Ksawery Godebski; tygodnik literacki; przestał wychodzić z końcem 1822 r. Bibl. Jag. posiada 1822 w komplecie. — Estr. II. 49.

Nr: 1.

D. 1. Stycznia.

KURJER WARSZAWSKI.

W spomnieniu.

Zygmunt I. urodził się.

Wstęp.

Niemają podobno miasta w Europie, któreby w ostatniej połowie wieku więcej odmian od Warszawy doznało. Kolej już to stolica jednego z najswobodniejszych i najrozsądniejszych ziem, już to miasto prowincjonalne Królestwa, którego przed wiekami Xiągęta hołd w niej Monarchom Polskim składali, i znowu stolica Xięstwa mężwem rodaków z powszechnej powodzi ojczyzny wyratowanego, najechana przez świądów w roku 1809, ujrzała wkrótce narodowe wojska w tryumfie, i mieszkańców dawnej stolicy upojonych radością w kraju powiększonym. Nowe burze które całą Europę wzrząsały, niepominięły Warszawy, lecz to ognisko ducha publicznego Polski, które dochodząc dawnego do narodowych swobód przywrócić miało, wyniesione zaowocowało na dostojność stolicy Królestwa ręką wspaniałomyślnie-

go Prawdawcy ziemi naszej, rośnie teraz w zamożność i wielkość pod tarczą błogosławięgo pochoju i dzielną opieką Rządu. Założenie Uniwersytetu, ustanowienie walego Jarmarku coraz liczniej kupców z zagranicy do Warszawy ściągający, wznieśnienie tytu publicznym gnachów któreby niepowstydziły większych nawet stolic Europy, rozszerzenie ulic, wznowe oświecenie miasta, przerobienie pierwszych ogrodów, będą niezatartym pomnikiem pieczołowitości Króla i Rządu krajowego, uwieńczonej najpomysłniejszą dla Warszawy skutkiem. Dobroczynne zapewnienie wiecznego funduszu dla chęcych nauować wzrost Warszawy ustala, a ludność stolicy w przeciągu kilku lat o dwadzieścia przeszło tysięcy wzrosła, dalszy jej postęp rokuje.

Celem Kurjera jako pisma szczególniej Warszawie poświęconego, będzie udzielenie wszelkich szczegółów zmian i wypadków za-

szłych w Warszawie. Poprzedniczo jednak starać się będzie szeby był niejako przewodnikiem po stolicy. Z tego to powodu jeden o czasem i dwa Numera tygodni, jeżeli ciękawszych nie będzie wiadomości, poświęcone zostaną opisowi stanu Warszawy pod względem jej handlu, przemysłu i zabawy. Udziałem będzie wiadomości nięszkania kupców, przedsiębiorców, słowem wszelkich osób publicznym obowiązkiem trudniących się.

Kurjer Niedzielnym i Czwartkowym najczęściej zajmować będzie nowości zagranicznych.

NOWOŚCI ZAGRANICZNE.

Napola d. 8. Grudnia.

Kże następca tronu, Duński, który przez cały czas obrad Parlamentu Neapolitańskiego był przytomny, zaszczycony został przez Króla orderem Sgo Ferdynanda i wyjechał z Ne-

228. KRONIKA Codzienna. Kraków 1823. 8°.

Numer 1. — Sygn. 171. II. czasop. — Red. Konstanty Majeranowski; dziennik; ostatni nr 97 z r. 1823. Bibl. Jag. posiada 1823 nr 1—91. — Estr. II. 495.

229. KRONIKA Roku 1823. Kraków 1823. 8°.

Numer 1. — Sygn. 172. II. czasop. — Wyszedł tylko nr 1—3; na końcu nru 3 notatka, że «Kronika», «Muza Nadwiślańska» i «Pielgrzym z Tęczyna» przestają wychodzić, a na ich miejsce ukaże się «Pszczołka Polska». Bibl. Jag. posiada 1823 nr 1—3. — Druk nieznaný Estreicherowi.

230. PSZCZÓŁKA Polska. Kraków 1823. 8°.

Numer 1. — Sygn. 22. I. czasop. — Wyd. Konstanty Majeranowski; wychodziła trzy razy tygodniowo; przestała wychodzić z końcem 1823 r. Bibl. Jag. posiada 1823 w komplecie. — Estr. III. 43.

231. MNEMOSYNE. Lemberg 1824. 4°.

Numer 81. — Sygn. 269. II. czasop. — Red. Schweitzer, Aleksander Zawadzki; wychodziła dwa razy tygodniowo do końca r. 1839. Bibl. Jag. posiada 1824 (br. 1—80), 1825—1827, 1829 (br. 36 i n.), 1837—1839. — Estr. IV. 214.

232. MONITOR Warszawski. Warszawa 1824. 2°.

Numer 28. — Sygn. 1381. IV. czasop. — Wyd. Adam Chłędowski; wychodził dwa razy tygodniowo w l. 1824—1828; w r. 1829 wychodził pt. «Dziennik Powszechny Krajowy». Bibl. Jag. posiada 1824 (br. 1—26), 1826, 1827, 1829 (def.), 1830, 1831. — Zienkowicz 85—86; Estr. III. 159.

233. WETERAN Poznański. Poznań 1825. 8°.

Numer 1. — Sygn. 92. I. czasop. — Wyd. Wincenty Turski; miesięcznik; przestał wychodzić z końcem 1825 r., po ukazaniu się dwunastego zeszytu. Bibl. Jag. posiada 1825 w komplecie. — Kierski 13—20; Jarochowski 49—52; Karwowski 37—38; Estr. V. 44.

234. GAZETA Polska. Warszawa 1826. 2⁰.

Numer 1. — Sygn. 853. III. czasop. — Wyd. Ksawery Bronikowski, potem Maurycy Mochnacki; wych. 1826—1831; od r. 1827 organ romantyków; od kwietnia 1831 pod red. J. N. Janowskiego stała się głównym organem Towarzystwa Patriotycznego, w miejsce «Nowej Polski». Bibl. Jag. posiada 1826 (br. 2—10, 12, 13, 19—21), 1827 (def.), 1828—1830, 1831 (br. 18—20, 92, 138, 214, 215, 217—239, 246). — Zienkowicz 80—81; J. Kucharzewski 25—26; A. Bar. Prasa powstania listopadowego. Silva Rerum. Kraków 1930, nr 11/12; Estr. II. 22.

235. DZIENNIK Podróży Lądowych i Morskich. Warszawa 1827. 16⁰.

Numer 1. — Sygn. 2831. II. czasop. — Miesięcznik; przestał wychodzić z końcem r. 1827. Bibl. Jag. posiada 1827 w komplecie. — Estr. I. 442.

236. GONIEC Krakowski. Kraków 1828. 8⁰.

Numer 1. — Sygn. 131. II. czasop. — Wyd. Konstanty Majeranowski; wychodził trzy razy tygodniowo; przestał wychodzić w 1831 r. Bibl. Jag. posiada 1828—1831. — Jarkowski 529; Estr. III. 42.

237. KOLUMB. Pamiętnik Opisom Podróży Lądowych i Morskich Poświęcony. Warszawa 1828. 8⁰.

Tom I. — Sygn. 30076. I. — Kwartalnik; przestał wychodzić z tomem VIII z r. 1829. Bibl. Jag. posiada 1828—1829. — Estr. II. 409.

238. KURIER Polski. Warszawa 1829. 8⁰.

Numer 2. — Sygn. 187. II. czasop. — Wyd. Adolf Cichowski, red. M. Mochnacki, przy współudziale J. L. Żukowskiego i K. Bronikowskiego; organ romantyków; po wybuchu rewolucji listopadowej organ konstytucjonalistów kaliskich; przestał wychodzić w r. 1831. Bibl. Jag. posiada 1829, 1830 (br. 91, 116), 1831 (br. 597—612, 615). — Zienkowicz 82—85; «Kurier Polski» [Dzieje]. Kurier Polski. Warszawa 1899 nr 1; J. Kucharzewski 34—35; Jarkowski. Kurier Polski i jego imiennicy w przeszłości i dobie obecnej. Kurier Polski. Warszawa 1922 nr 29; Estr. II. 533.

239. NOWOROCZNIK Litewski na Rok 1831. Wilno 1830. 16⁰.
K. tytułowa. — Sygn. 85361. I. — Wyd. Hipolit Klimaszewski; wyszedł tylko ten jeden rocznik. Bibl. Jag. posiada 1831 w komplecie. — Potocki 23—24; Estr. II. 384.
240. ROCZNIK Instytutów Religijnych i Edukacyjnych w Królestwie Polskim. Warszawa 1830. 8⁰.
K. tytułowa. — Sygn. 85893. I. — Wyd. Jan Radomiński; ukazał się nadto rocznik 1824, 1826/7 i 1830. Bibl. Jag. posiada 1824, 1826/7, 1830. — Estr. IV. 56.
241. TYGODNIK Petersburski. Petersburg 1830. 4⁰.
Numer 1. — Sygn. 363. III. czasop. — Red. Józef Przecławski; przestał wychodzić w r. 1858. Bibl. Jag. posiada 1830, 1832—1856. — P. Bańkowski. Kartka z dziejów polskiego życia umysłowego nad Newą. Myśl Narodowa. Petersburg 1916, nr 5/6; Estr. IV. 564—573.

30 - 2040/2112 do

**Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu**

949 Ś

001-000949-00-0